

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN BAĞLANMA STİLLERİ İLE
UYUM SÜREÇLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİRAC NESLİHAN AKHUNLAR

081106114

Danışman Öğretim Üyesi:
Yrd. Doç. Dr. Nilgün ÖNGİDER

İstanbul, Temmuz 2010

ÖNSÖZ

İlk olarak, sadece tez aşamasında değil bütün yüksek lisans eğitimim süresince yanımda olduğunu hissettiğim, bana her zaman yardımcı olan ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili hocam, tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Nilgün ÖNGİDER'e çok teşekkür ederim.

Verilerin toplanması aşamasındaki katkılarından dolayı Uşak Üniversitesi'ndeki hocalarıma çok teşekkür ederim.

Tez verilerimin analizi sırasında gerekli olan kaynaklarımın bulunmasında hiç şikayet etmeden, yılmadan benimle birlikte çalışan ve çok önemli katkıları olan Gülşen YILDIRIM'a; aylar süren tez çalışmam sırasında sosyal aktivitelere katılmak yerine benimle birlikte evde oturan ve bana manevi destek olan Ahu BALLI-DARICI'ya; uzun günler alan tez verilerimi girmemde yardımcı olan Gökhan ÇATALKAYA'ya; benden hiçbir zaman manevi desteklerini esirgemeyen tüm arkadaşlarıma teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Son olarak, sevgilerini ve desteklerini hayatım boyunca bana hissettiren sevgili aileme çok teşekkür ederim.

Miraç Neslihan AKHUNLAR

ÖZET

Bu çalışmada Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ile uyum süreçleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Araştırmaya Uşak Üniversitesi'ne devam eden 1033 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın 566'sı (%54.79) kız ve 467'si (% 45.21) erkek öğrencidir. Öğrenciler 1., 2., 3. ve 4. sınıflardan seçkisiz olarak seçilmiştir. Araştırmada Hacettepe Kişilik Envanteri, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen verilere göre, güvenli bağlanma stili olan öğrencilerin korkulu, kayıtsız ve saplantılı bağlanan öğrencilerden daha yüksek genel uyumları bulunmaktadır. Bununla birlikte 23 yaş ve üzerindeki öğrencilerin 18-22 yaş arasındaki öğrencilere göre genel uyumları daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca, ilişkide karşı cinse çok fazla güvenen öğrencilerin hiç güvenmeyen öğrencilerden daha yüksek genel uyumları olduğu bulunmuştur.

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerinin genel uyumlarını etkilediği görülmektedir. Genel uyumu en yüksek gerçekleştiren kişilerin ise güvenli bağlanma stili olan öğrenciler olduğu görülmüştür.

Anahtar sözcükler: bağlanma stilleri, genel uyum, üniversite öğrencileri.

SUMMARY

This study investigated the relationship between attachment styles and adjustment process of university students.

The sample of the study consisted of 1033 (566 female and 467 male) students of Usak University. The students selected randomly from 1., 2., 3. and 4. grades. The Personal Information Form, Experiences in Close Relationships Inventory and Hacettepe Personality Inventory was used in the research.

According to findings, students of secure attachment style have higher general adjustment than students of reckless, obsession and fear attachment styles. However, 23 years and upper students have higher general adjustment than 18-22 years students have. Students of too much trust in heterosexual relationships have higher general adjustment than students of mistrusted in heterosexual relationships have.

This study obtained the effects of attachment styles on general adjustment of university students. It is seen that the student with the highest general adjustment is the students of having secure attachment style.

Key words: attachment styles, general adjustment, university students.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLERLİSTESİ.....	ix
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Bağlanma.....	1
1.1.1. Bağlanma Kuramı.....	2
1.1.2. İçsel Çalışan Model.....	3
1.1.3. Bağlanma Stilleri.....	4
1.1.3.1. Güvenli Bağlanma.....	5
1.1.3.2. Kaçınan Bağlanma.....	5
1.1.3.3. Kaygılı/Kararsız Bağlanma.....	6
1.1.4. Bebeklikte Bağlanma.....	7
1.1.5. Ergenlik Bağlanma.....	11
1.1.6. Yetişkinlikte Bağlanma.....	12
1.2. Uyum.....	17
1.2.1. Uyumla İlgili Kuramsal Görüşler.....	18
1.2.2. Kişisel Uyum.....	20
1.2.3. Sosyal Uyum.....	20
1.2.4. Üniversiteye Uyum.....	23
1.2.5. Uyum Bozukluğu ve Nedenleri.....	26
1.2.6. Bağlanma Stilleri ile İlgili Araştırmalar.....	28
1.2.7. Uyum ile İlgili Araştırmalar.....	31
1.3. Araştırmanın Amacı.....	34
1.4. Araştırmanın Önemi.....	35
1.5. Hipotez.....	37
2. YÖNTEM.....	39
2.1. Araştırmanın Örnekleme.....	39
2.2. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları.....	39

2.2.1. Hacettepe Kişilik Envanteri.....	40
2.2.2. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Ölçeği.....	40
2.2.3. Kişisel Bilgi Formu.....	41
2.3. Veri Toplanmasında İzlenen Yol.....	41
2.4. Verilerin Analizi.....	42
3. BULGULAR.....	43
3.1. Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stillерinin Genel Uyum Puanlarına Etkisi.....	43
3.2. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Cinsiyet ile İlişkisi.....	44
3.3. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Yaş ile İlişkisi.....	44
3.4. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Sınıf Değişkeni ile İlişkisi...45	
3.5. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Okudukları Bölüm ile İlişkisi.....	45
3.6. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Anne-Babanın Birlikteliği ile İlişkisi.....	46
3.7. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Annenin Eğitim Durumu ile İlişkisi.....	47
3.8. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Babanın Eğitim Durumu ile İlişkisi.....	48
3.9. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Annenin Çalışma Durumu ile İlişkisi.....	48
3.10.Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Babanın Çalışma Durumu ile İlişkisi.....	49
3.11.Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Kardeş Sayısı ile İlişkisi....49	
3.12. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının 0-1 yaş arası bakım veren kişi ile ilişkisi.....	50
3.13.Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Etkinliğe Katılımları ile İlişkisi.....	51
3.14.Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Karşı Cinsle Birliktelik Durumu ile İlişkisi.....	51
3.15.Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Birliktelik Süresi ile İlişkisi.....	52

3.16.Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Karşı Cins Duyulan Güven Derecesi ile İlişkisi.....	52
3.17.Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Karşı Cins Duyulan Bağlılık Derecesi ile İlişkisi.....	53
4. TARTIŞMA.....	55
KAYNAKLAR.....	61
EKLER.....	71
ÖZGEÇMİŞ.....	82

TABLULAR

Tablo 2.1. Öğrencilerin Okudukları Bölümler ve Kişi Sayıları.....	39
Tablo 3.1. Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilllerinin Genel Uyumları ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	43
Tablo 3.2. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Cinsiyet Değişkeni ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t-testi Sonuçları.....	44
Tablo 3.3. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Yaş Değişkeni ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	44
Tablo 3.4. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Sınıf Değişkeni ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	45
Tablo 3.5. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Okudukları Bölüm ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	46
Tablo 3.6. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Anne-Babanın Birlikteliği ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	47
Tablo 3.7. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Annenin Eğitim Durumu ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	47
Tablo 3.8. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Babanın Eğitim Durumu ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t-testi Sonuçları.....	48
Tablo 3.9. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Annenin Çalışma Durumu ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t-testi Sonuçları.....	48
Tablo 3.10. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Babanın Çalışma Durumu ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t-testi Sonuçları.....	49
Tablo 3.11. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Kardeş Sayısı ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	50
Tablo 3.12. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının 0-1 yaş arası bakım veren kişi ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	50
Tablo 3.13. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Etkinliğe Katılımları ile	

İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t-testi Sonuçları.....	51
Tablo 3.14. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Karşı Cinsle Birliktelik Durumu ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	51
Tablo 3.15. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Karşı Cinsle Birliktelik Süresi ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	52
Tablo 3.16. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Karşı Cinsle Duyulan Güven Derecesi ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	53
Tablo 3.17. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Karşı Cinsle Duyulan Bağlılık Derecesi ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	54

ŞEKİLLER

Şekil 1.1. Dörtlü Bağlanma Modeli.....	15
--	----

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Bağlanma

Birçok insan yaşamlarının her döneminde başka bir kişiyle yakın bağ kurma gereksinimi duymaktadır. Kurulan bağlar kişinin kendisini güvende hissetmesi ve çevresine uyum sağlamasında oldukça önemlidir (Bowlby, 1969; Sable, 2008).

Bebeklikte bakıcıyla, ergenlik döneminde arkadaşlarla ve yetişkinlikte duygusal ilişkiye girilen kişilerle bağ kurulmaktadır. Kurulan bu yakın bağlar bireylerin mutlu olmalarına, sosyal destek ağlarının güçlenmesine ve kendilerini daha güvende hissetmelerine yardımcı olmaktadır. Yeterli ve doyurucu bağların kurulamaması bireylerin yalnız kalmalarına, sosyal ilişkilerinde ve uyumlarında problemler yaşamalarına ve bir takım psikolojik sorunlarla karşılaşmalarına neden olabilir (Bartholomew, 1990).

Bebekler için anneleri veya bakıcıları ile etkileşimleri oldukça önemlidir. Bağlılık duygusu, anne ve çocuğu birbirine bağlamaktadır (Bowlby,1969).

Bebeğin ilk yıllarındaki bakım vereni ile kurduğu sosyal bağ onun gelecekteki kişisel gelişimini, diğer insanlarla ilişkilerini ve psikolojik uyumunu etkilemektedir (Bowlby,1969; Hamarta, 2004; Kapçı ve Küçüker, 2006).

Doğumdan hemen sonra bile en temel ihtiyaçlardan olan duygusal ve sosyal temas, yetişkinlikteki yakın ilişkiler içinde vazgeçilmez ihtiyaçlardır. Hissedilen bu ihtiyaçlar sonucunda bebeklikte ilk sosyalleşme davranışları sergilenmeye başlamaktadır (Bartholomew, 1990).

Bebeğin doğumundan hemen sonra sergilemeye başladığı sosyalleşmeye ilişkin davranışların yetişkinlikteki sosyalleşme ve uyum sağlama adına gerçekleştireceği davranışları da etkileyebilmektedir. Bu durumda ilk sosyal bağın bakım verenle veya anne ile olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bebeğin geliştireceği bağlanma stiline yetişkinlikteki diğer insanlarla ilişkilerini ve uyumunu etkileyebileceği düşünülebilir (Bartholomew, 1990; Bowlby,1969; Özgüven, 2001).

Uyumun önemli olduğu ortamlardan biri olan üniversite yaşamında öğrencilerin bağlanma stilleri, onların uyum süreçlerini etkileyebileceği düşünülmektedir. Gerek akademik başarıları için gerekse üniversitedeki sosyal ağlarını geliştirebilmeleri için uyum sağlamak öğrencilerin bu alanlarda daha başarılı olmalarına yardımcı olabilir. Bu durumda öğrencinin ilk sosyal ağı olan anne-bebek ilişkisinde geliştirdiği bağlanma onun yetişkinlikteki uyum çabalarını etkileyebilmektedir (Aktaş,1997; Akyüz, 1996; Kapçı ve Küçükler, 2006; Şahin ve Tunçel, 2008; Özkan ve Yılmaz, 2010).

Aşağıdaki bölümlerde sırasıyla bağlanma ve uyum ile ilgili kuramsal görüşlere, bağlanmanın uyum süreciyle ilişkisine, üniversite öğrencileri için bağlanma stilleri ve uyumun etkilerine ve bu konularda yapılan çalışmalara; ardından bu araştırmanın amacı ve önemine; son olarak da araştırmada cevap aranan sorulara yer verilmiştir.

1.1.1. Bağlanma Kuramı

Bağlanma, insanların doğumdan itibaren tüm yaşamları boyunca yaşadıkları stresli durumlarda belli bir figüre yakın olma ve bunu sürdürme eğilimi olarak tanımlanan duygusal bir bağıdır (Bowlby, 1969).

Bağlanma kuramı, temelinde etoloji ve psikoanalitik kuramların kavramlarının bulunduğu, John Bowlby'nin geliştirdiği bir kişilik gelişimi kuramıdır.

Bowlby'nin bağlanma kuramının başlangıcı II. Dünya Savaşı'ndan sonra bakımhanelerde kalan, uyum sorunu olan çocuklarla yaptığı çalışmalara dayanmaktadır. Yaptığı birçok araştırma sonucunda bakım veren ve bebek ilişkisindeki sorunların gelecekteki birçok psikopatolojiye neden olabileceğini savunmaktadır (Bowlby, 1969).

Bowlby (1969), yaptığı araştırmalarla bağlanma kuramının temel fikirlerini geliştirmiş, bebeğin anneye veya bakıcıya olan bağlanmanın önemini vurgulamış ve ayrılık, gereksinim ve yaşanan kayıp koşullarında ortaya çıkabilecek potansiyel olumsuzlukları ve sorunları ortaya çıkarmıştır.

Ainsworth (1989) ise, Bowlby bağlanma kuramında öne sürdüklerini deneysel olarak test edilmesini sağlayan yöntemi geliştirmiş, bebeğin etrafını keşfederken bakıcıyı "güven üssü" olarak gördüğü şeklindeki tanımlamalarıyla katkıda bulunmuştur (Aktaran Bretherton, 1992).

Bununla birlikte, Ainsworth, "anneler duyarlılık" (maternal sensitivity) kavramını geliştirmiş ve bebek-anne bağlanma şeklinin gelişiminde annesel duyarlılık rollerini tanımlamıştır (Bretherton, 1992; Morsümbül ve Tümen, 2008; Seven, 2006).

1.1.2. İçsel Çalışan Model

Bowlby (1988) bebek ile bakım veren arasındaki bağlanma sürecinde bebeklerin kendilerine ve çevrelerine ilişkin içsel çalışan modeller (internal working models) ya da zihinsel temsiller (mental representation) geliştirdiğini belirtmektedir. İçsel çalışan modeller, çocuğun bakım, ilgi ve sevgiye değer bir kişi olup olmadığına yönelik inanç ve beklentilerinden oluşmaktadır. Bu modelde çocuklar hem kendilerine hem de diğerlerine yönelik zihinsel temsiller geliştirmektedirler. Güvenli bağlanmış olan çocukların, bakıcı ile sıcak, yakın ve tutarlı deneyimleri olmaktadır.

Bunun sonucunda da diğere insanların güvenilir, sevilebilir ve iyi huylu olduklarına dair olumlu zihinsel temsiller geliştirmektedirler.

Bakım veren kişi bebeğe karşı tutarsız, mesafeli, duyarsız ve reddedici ise bebeklerin zihinlerinde diğere insanların güvenilirmez, soğuk ve duyarsız olduklarına ilişkin olumsuz zihinsel temsiller geliştirmektedirler. Ayrıca kendi benliklerinin de sevilmeğe değmeyen ve yetersiz olduğuna dair olumsuz zihinsel temsiller geliştirmektedirler (Ainsworth, 2000; Bowlby, 1988; Morsümbül ve Tümen, 2008; Orçan ve Deniz, 2004).

Bebeklikte gelişmeye başlayan bu zihinsel temsillerin kişinin benlik saygısının gelişiminin temelinde olduğu belirtilmektedir. Olumlu ve olumsuz bütün zihinsel temsiller, çocukluktan yetişkinliğe kadar yaşamın her dönemindeki genel sosyal etkileşiminde ve kişilik gelişiminde oldukça önemli olmaktadır (Ainsworth 1997; Bowlby, 1988; Collins ve Read,1994; Orçan ve Deniz, 2004).

Kişi, benliğine ve diğerelerine dair içsel çalışan modeller oluşturduğunda bu düşünceler katılaşmaya ve değişime dirençli olmaya başlar. Eğer bakıcı ile oluşan bağlanma olumsuz ise içsel çalışan modeller daha esnek olmayan bir hal almaktadır ve bunların değişmesi daha zordur (Ainsworth 2000; Bowlby, 1988; Keskin ve Çam, 2009; Sümer ve Güngör, 1999).

1.1.3. Bağlanma Stilleri

Bowlby (1969)'nin kuramının temel sayılıtlarını sistematik olarak test etmek amacıyla gözlemsel alan çalışmaları yapılmış ve bebeklerle çalışılmıştır (Ainsworth, 1989; Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall, 1978).

Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall (1978), yaptıkları araştırmada “Yabancı Ortam” adını verdikleri laboratuvar gözlem yöntemi ile bebek-bakıcı etkileşimiyle oluşan bağlanma süreci ile ilgili üç farklı bağlanma stili tanımlamışlardır. Bu gözlem

araştırmasında bağlanma stilleri belirlenirken bakıcının, bebeğin ihtiyaç duyduğunda yanında olması, gereksinimlerine duyarlı olması ve tanıdık olmayan bir çevrede etraflarını keşif çalışmaları yaparken ne derece kendisini güvende hissettiği göz önünde bulundurulmuştur. Bebeklerin düşük ve yüksek stresle karşılaştıkları ortamlarda bakıcıyla olan bağlanma ve keşifsel davranış sistemleri incelenmiştir. Bebeğin farklı stres koşullarında bakıcısından ayrılıp tekrar bir araya gelmesi sırasında gösterdikleri tepkilere göre bağlanma stilleri belirlenmiştir. Bunlar; güvenli, kaçınan ve kaygılı/kararsız bağlanma stilleridir.

Bu üç bağlanma stili ile bebekler bakıcılarına ayrılıp birleştiklerinde farklı düzeylerde duygusal tepkiler gösterirler. Bağlanma stillerine göre bebeklerin gösterdikleri tepkiler aşağıdaki gibidir:

1.1.3.1. Güvenli Bağlanma: Güvenli bağlanma stili olan bebekler annelerini veya bakıcılarını güvenli bir üs olarak görme eğilimindedirler. Etrafi keşfetmeye çalışan bu bebekler bakıcıları buldukları ortamdan ayrılınca strese girerler ve bakıcılarını geri isterler. Fakat yabancı kişilerle de bakıcıları kadar olmasalar da sıcak ilişkilere girebilirler. Bu bebeklerin bakıcıları geri döndüğünde bebekler rahatlar ve etraflarını keşfetmeye devam ederler ve bu keşifleri bakıcılarıyla da paylaşmaya isteklidirler (Ainsworth, 1989; Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall, 1978; Bahadır, 2006; Büyükşahin, 2006; Hazan ve Shaver, 1987; McCutcheon, 1998).

1.1.3.2. Kaçınan Bağlanma: Kaçınan tip bağlanma stili olan bebekler etraflarını keşfederken veya oyun oynarken bakıcıları ile ilgilenmemektedirler. Bakıcılarından bağımsız olarak çevreleriyle ilgilenmekte ve herhangi bir paylaşımda bulunmamaktadırlar. Bakıcıları buldukları ortamdan ayrıldığında bunu fazla önemsememekte ve fazla stres belirtileri göstermemektedirler. Bakıcı geri

döndüğünde ise bebek ondan kaçınmakta veya onu görmezden gelmektedir. Fiziksel yakınlık kurmaya veya etkileşime girmeye eğilimli değildir (Ainsworth, 1989; Bahadır, 2006; Hazan ve Shaver, 2000; Güngör, 2006).

1.1.3.3. Kaygılı/ Kararsız Bağlanma: Bu tip bağlanma gösteren bebekler bakıcıları ortamdaki uzaklaştığında yoğun stres yaşarlar ve bakıcılarının yakınında olmasını isterler. Bu sebeple etraflarını keşfe veya oyun oynamaya fazla odaklanamazlar. Bakıcı geri döndüğünde yanında olmak ister fakat aynı zamanda çok fazla kızgınlık göstererek reddetme davranışı sergilerler. Bir başkası tarafından rahatlatılması pek mümkün değildir. Bu tip bebekler, bakıcı geri döndüğünde bile tam olarak rahatlamazlar (Ainsworth, 1989; Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall, 1978; Bahadır, 2006; Büyükşahin, 2006; Hazan ve Shaver, 1987; McCutcheon, 1998).

Güngör (2000)'e göre, bu üç stilde yaşanan kaygı ve kaçınma düzeylerine bakıldığında, güvenli bağlanan bebeklerin en az düzeyde kaygı yaşadığı; kaygılı/kararsız bebeklerin kaygı düzeyinde yüksek, kaçınma düzeyinde düşük puan aldığı; kaçınan bebeklerin ise her iki boyutta düşük puan aldıkları gözlenmiştir.

Sroufe (1983), bebeklikte güvenli bağlanma geliştiren çocukların yakın arkadaş ilişkilerinde daha başarılı olduklarını, daha fazla empati kurup daha az saldırgan olduklarını ve yapıcı davranışlar sergilediklerini göstermiştir (Aktaran Oral, 2006).

Birçok araştırmada, bebekte gelişen bağlanma stili üzerindeki anne veya bakıcının etkisi incelenmiştir (Ainsworth, 1989; Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall, 1978; Bahadır, 2006; Büyükşahin, 2006; Bowlby, 1969; Egeland ve Farber, 1984; McCutcheon, 1998).

Egeland ve Farber (1984)'ın yaptıkları araştırmada güvenli bağlanan bebeklerin annelerinin, güvensiz bağlanan bebeklerin annelerine göre bebeklerine karşı daha duyarlı, özverili, fizyolojik ve sosyal ihtiyaçlarını daha becerikli ve daha sık karşılayan anneler olduğunu göstermişlerdir. Ayrıca kaygılı kaıman tip bebek anneleri daha huzursuz, gergin ve öfkeli bebek yetiştirme konusunda daha olumsuz düşünceleri olan annelerdir.

Main ve Solomon (1986) yaptıkları incelemeler sonucunda, Ainsworth ve arkadaşlarının 3 tip sınıflandırmasına “tanımlanamayan” (disorganised) grubunu eklemişlerdir.

Atkinson ve Atkinson (1995) ise “tanımlanamayan” gruptaki bebeklerin genellikle çelişkili davranışlar gösterdiklerini belirtmektedir. Tanımlayan grubun çelişkili davranışları; bebeğin anneye veya bakıcıya bakmadan yakınılaşıp, kontrolsüz bir Şekilde kaçınma davranışı gösterme ya da ilk temasta ığlık Şeklinde sesli tepkiler verebilme, bazen de ilgisiz ve kayıtsız görünüp herhangi bir duygusal tepki göstermeme Şeklinde görülmektedir.

Tanımlanamayan stili olan bebeklerin bakıcılarının genellikle duygusal tepkileri daha azdır. Bu bakıcılar, sevgi ve Őekati bebeklerine fazla göstermeyen, yeterli düzeyde bakım vermeyen kişilerdir (Yunger, Corby ve Perry, 2005).

1.1.4. Bebeklikte Bağlanma

Bebeklikte bağlanma, bebeğin kendisiyle sürekli ilgilenen ve ona bakım veren kişiyle bebek arasında kurulan bir bağdır. Bebek, bağlandığı kişiye olumlu tepkiler verir (bakım verene gülümseme gibi), zamanının çoğunu bakım verenle geçirmek ister ve bu kişinin varlığı bebeğin kaygı veya korku duyduğu durumlarda bebeği rahatlatır ve kendisini güvende hissetmesine yardımcı olur (Ainsworth, 1989; Bowlby,1969; Erkuş, 1994; Sable, 2008).

Hazan ve Shaver (2000)'a göre bağlanmanın bebek için üç işlevi bulunmaktadır. Bunlar; 'güvenli bir temel'(Bebeğin kendisini güvende hissetmesine yardımcı olur.) işlevi, 'güvenli bir sığınak' (Bebek etrafını keşfetmek için zaman zaman bakıcısından ayrılır. Fakat bağlandığı kişi herhangi bir korku/kaygı durumunda geri dönebileceği bir limandır.) işlevi ve 'yakınlığı koruma' (Bebeğin bakıcısıyla olan birlikteliğinin devam etmesini sağlar.) işlevidir.

Bağlanma bebeklerin doğumundan sonraki ilk yirmi dört ay içinde gelişmektedir. Bu dönem kendi içinde dört evreden oluşmaktadır. Bunlar; doğum ile ilk altı hafta arasındaki evre bağlanma öncesi aşamadır. Bu evrede bebeğin temel fizyolojik ihtiyaçları karşılanır. Bakıcısıyla sürekli yakın temas içindedir. Fakat bakım vereni diğerlerinden ayıramazlar. İkinci evre altı hafta ile sekiz ay arası olan bağlanmanın başlaması aşamasıdır. Bebekler sekizinci aya doğru tanıdıkları kişilerle tanımadıkları kişileri ayırt etmeye başlarlar. Tanımadıkları insanlardan uzak durmayı tercih ederler. Bu tip kişilerle karşılaştıklarında bakıcıya sığınma davranışı göstermektedirler. Üçüncü evre, sekiz ay ile on sekiz ay arasındaki tam bağlanma aşamasıdır. Bebek ile bakıcısı arasındaki fiziksel ve duygusal ilişki oldukça önemlidir. Bebek, bakıcının yanında olmadığını görünce ayrılık korkusu hissedebilir. Bu korkuyu gidermek için hemen bakım verene ulaşmaya çalışır. Bunun yanında bağlanma artık bebeğin güven duygusunu artırır. Güven duygusu, bebeğin etrafını keşfetmesi için cesaretlendirir ve bakıcıdan kısa aralıklarla uzaklaşmasını sağlar. Bebek herhangi bir tehlikede bakıcının yanında olacağını bilir ve ona sığınır. Son evre ise on sekiz ay ve sonrası olan karşılıklı ilişkinin kurulması aşamasıdır. Bu evre birkaç yıl sürmektedir. Artık çocuk bakım verenden daha uzun sürelerle uzaklaşabilmektedir. Güven duygusunun gelişmesi çocuğun bu ayrılıklarda stres

yaşamalarını engeller. Rahatça etrafını keşfetmesine yardımcı olur (Ainsworth 1993; Bowlby, 1969; Grossmann, 1995; Sable, 2008; Yavuzer, 2003).

Bebek doğduğu andan çok kısa bir süre sonra onunla ilgilenen herhangi bir kişiye bağlanma davranışı geliştirebilir. Fakat bağlanma tam olarak bebeğin altı ve yirmi dört ayları arasında şekillenmektedir (Kaplan, Sadock ve Grebb, 1994).

Bu süreçte altıncı aydan itibaren bağlanma davranışı, bebeğin seçimine bağlı olarak gelişmektedir. Bebek yakınlık kurmak istedikleri ve onunla birlikte olmayı tercih eden bir kişiye bağlanmayı seçmektedirler (Cummings 1980; Farran ve Ramme, 1977; Hazan ve Shaver, 1987).

Seçilen bu kişi bebeğin birincil bağlanma objesi olmaktadır. Bebeğin genelde birincil bağlanma objesinin anne olduğu bilinmektedir. Fakat her zaman bağlanılan obje anne olmaz. Bebeğin ihtiyaçlarına tutarlı olarak karşılık veren, onun stresini azaltan kişiyle birincil bağlanma ilişkisi kurar (Bowlby,1988; Hazan ve Shaver, 1987; Hortaçsu, 1991; Kaplan, Sadock ve Grebb, 1994).

Bununla birlikte, Bowlby (1988) bağlanma ilişkisinin birden fazla kişiyle kurulabileceğini ve bunların hiyerarşik düzende olacağını belirtmektedir. Birincil bağlanma objesi bu hiyerarşinin en üst noktasında yer almaktadır.

Bowlby (1988)'nin bağlanma kuramına göre, bebekler bağlanma objelerinden ayrı kaldıklarında bir takım evrensel aşamalar göstermektedirler. Bu aşamaların ilki protesto aşamasıdır. Bebek bu aşamada bakıcıdan uzak kaldığı için oldukça streslidir. Uyku düzeni ve yeme düzeni bozulabilir, sürekli ağlama davranışı sergilemektedir. Başka kişilerin tesellilerine cevap vermez. Bir sonraki aşama ise umutsuzluk aşamasıdır. Bu aşamada bebek ağlamayı bırakır fakat oldukça sessiz ve ilgisiz olur. Depresif bir ruh hali içine girer. Son aşama olan kopma aşamasında ise bebek içinde

bulunduğu duruma adapte olmaya başlar. Bakıcıyı aramaktan vazgeçer. Bu aşamada bakıcı tekrar dönerse bebek eski bağlanma sürecine tekrar geçer.

Bebeklik döneminde bakıcı veya annenin bebeğe gösterdiği sevgi ve ilgi oldukça önemlidir. Eğer bebek bakım ve sevgiden yoksun kalırsa birçok sorun görülebilir (Ainsworth, 2000; Bowlby, 1988).

Bebeklerin bu sevgiden ve ilgiden yoksunluğu ile ilgili bir araştırma yapan Joseph (1992)' e göre yeteri kadar ilgi ve sevgi göremeyen bebeklerde limbik sistem gelişiminin yetersiz kalmakta ve bu merkezde anormallikler görülmektedir.

Bunun yanı sıra, ilgisizlik ve sevgisizlik çocuğu sosyal anlamda da olumsuz etkilemektedir. Eğer çocuk hayatının ilk iki yılında annesiyle duygusal olarak yeterli bağ kuramamışsa ya da yoksunluk hissetmişse oluşan güvensiz bağlanma çocuğun sosyal ilişkilerinde başarısız olmalarına neden olabilir. Ayrıca huysuz olma, işbirliğine yanaşmama, kişiler arası iletişimde sorun yaşama ve içe kapanma gibi birtakım sorunlar oluşabilmektedir (Bowlby, 1988).

Bu konu ile ilgili Zeanah ve arkadaşlarının (1997) yaptığı bir araştırmada, okul öncesi dönemdeki güvenli bağlanma geliştiren çocukların güvensiz bağlanma geliştiren çocuklara göre problem çözme konusunda daha fazla sıkıntı yaşadıkları görülmektedir. Kaçınan tip bağlanma geliştiren çocukların ise sürekli gergin oldukları ve kızgınlıklarını tam olarak ifade edemedikleri ve diğerlerini kontrol altında tutma eğiliminde oldukları belirtilmektedir. Güvenli bağlanan çocuklar da sosyal uyumun daha fazla olduğu görülmektedir. Çevrelerindekiyle işbirliği kurabilen, olumsuz duygularını daha kolay tölere edebilen çocuklardır.

1.1.5. Ergenlikte Bağlanma

Bağlanma, ergenlik öncesinde bakıcıyla geliştirilen duygusal ilişkilerden oluşurken, ergenlikte bakıcıdan ve ebeveynlerden uzaklaşarak daha çok akranlarına yönelik ilişkilerden oluşmaktadır (Hamarta, 2004; Sümer, 2006).

Bunun yanı sıra, bağlanma her ne kadar yön değiştirse de erken dönemdeki bağlanma ilişkisi her yaşta kalıcı ve güçlü bir etkide bulunmaya devam eder (Antonucci, 1994).

Ergenlik döneminde bağlanma davranışları bebekliğe oranla daha az görülmektedir. Bunun yanı sıra, bağlanma davranışında da değişimler oluşmaya başlamaktadır. Bağlanma davranışı bebeklikte fiziksel yakınlık arama ile belirlenirken, ergenlik döneminde bağlanma, ergenin ihtiyaç duyduğunda, bağlanma figürü ile kaygılarını, korkularını ve duygularını paylaşma şeklinde ortaya çıkmaktadır (Damarlı, 2006; Hamarta, 2004; Sümer, 2006).

Ergenlik döneminde çocukluktan getirilen içsel çalışan modeller etkinliğini güçlenerek sürdürmektedir. İçsel çalışan modeller artık ergende son halini alıp değişime daha fazla dirençli hale gelmektedirler (Zimmermann ve Becker-Stoll, 2002).

Yukarıdaki görüşü test etmek için, Zimmermann ve Becker-Stoll (2002) zihinsel temsillerin kalıcılığıyla ilgili boylamsal bir çalışmada 16-18 yaş arasındaki ergenlerin içsel çalışan modellerini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda içsel çalışan modellerin yüksek oranda kalıcı oldukları bulgusunu elde etmişlerdir. 16 yaşındaki ergende var olan güvensiz bağlanma temsillerinde 18 yaşına geldiğinde herhangi bir değişim olmamış ya da güvenli bağlanma temsillerinde herhangi bir artma gözlenmemiştir.

1.1.6. Yetişkinlikte Bağlanma

Yetişkinlikteki bağlanma figürü, bebeklikteki bağlanma figüründen ergenlikte olduğu gibi farklılaşmakta ve genelde bağlanma figürü yetişkinlikte eř veya karşı cinsten biri olabilmektedir (Çelik, 2004; Hazan ve Shaver, 1994; Waters, Crowell, Elliott, Corcoran, ve Treboux, 2002).

Waters ve arkadaşları (2002)'na göre bebeklikteki bağlanma ilişkisi yetişkinlikteki sevgi ilişkilerinin prototipi olduğunu belirtmektedirler. Bebeklerin ebeveynlerine duyduğu bağlılık, yetişkinlikteki başkaları ile anlamlı ilişkiler kurma becerilerini etkilemektedir.

Bu sebeple bebeklikteki bağlanma stili yetişkinlikte diğerleriyle kurulan ilişkilerde oldukça önem taşımaktadır (Burger, 2006; Hamarta, 2004; Hazan ve Shaver, 1994; Kapçı ve Küçüker, 2006; Rohner ve Britner, 2002; Sable, 2008; Safran, 1990).

Weiss (1982) ise bebeklikteki bağlanma ile yetişkinlikteki bağlanma arasındaki farkları tanımlamıştır. Bunun sonucunda ikisini birbirinden ayıran üç özellik olduğunu göstermiştir. Weiss'a göre bağlanma ilişkileri yetişkinlerde tipik olarak eşler arasında olmaktadır, diğerinde bebek ile bakıcı (genellikle anne) arasında gerçekleşmektedir. Yetişkinlerdeki bağlanma bebeklikteki bağlanma gibi diğer davranışsal sistemlerin etkilenmesinden sorumlu değildir. Yetişkinlikteki davranışsal sistemlerin etkinleşebilmesi duygusal tepkiler ve bilişsel aktivitelere bağlıdır. Yetişkinlikteki bağlanma sistemi bireyin yaşamının herhangi bir döneminde ortaya çıkma potansiyeli taşıyan davranışsal bir sistemdir. Son olarak da yetişkinlikteki bağlanma genellikle cinsel anlamda bir ilişkiyi içermektedir.

Ainsworth (1989)'e göre bağlanma kişiler arasındaki duygusal bir bağdır. Bu duygusal bağın beş özelliği;

- *Duygusal bağ kurulan kişinin yeri başkasıyla doldurulamaz,*
  - *Duygusal bağ kurulduğu durumlarda gönülsüz ayrılmalar sıkıntı getirir,*
  - *Duygusal bağ süreklilik eğilimindedir,*
  - *Duygusal bağ duygusal açıdan önemlidir,*
  - *Duygusal bağ yakınlığı sürdürme isteği gerektirir,*
- şeklinde tanımlanmaktadır (Aktaran Bretherton, 1992).

Hazan ve Shaver (1987) bebeklikte görülen güvenli, kaygılı-kararsız ve kaçınan tip bağlanma stillerinin yetişkinlikte de benzer şekilde olduğunu belirtmektedir. Bireyin yetişkinlikteki bağlanma davranışı, bebekliğindeki süreçle paralellik göstermektedir. Onlara göre, yetişkinlikteki romantik ilişkiler de Bowlby'nin bağlanma kuramı ile açıklanabilmektedir. Çünkü Hazan ve Shaver, bireylerin duygusal bağ kurdukları eşleriyle olan ilişkilerindeki duygu ve tutumların bağlanma stilleriyle paralellik gösterdiğini belirtmişlerdir (Aktaran Sable, 2008).

Bunların dışında daha pek çok araştırmacı erken dönemlerdeki bağlanma stilleri ve zihinsel temsillerin yetişkinlikteki romantik ilişkilerle ilişkisini açıklamaya yönelik çalışmalar yapmıştır (Hazan ve Shaver, 1994; Kobak ve Hazan, 1991; Levy ve Davis, 1988; Sable, 2008).

Bunun yanında, Lopez ve Brennan'nın (2000) bağlanma stilleri ile ilgili yaptıkları araştırmalarla bireylerin duygularını nasıl organize ettikleri, stresle başa çıkma tarzları, depresyon gibi psikolojik sorunlar ve ilişki doyumu gibi birçok konuda bağlanma stillerinin önemini vurgulamışlardır.

Ainsworth (1989)'un oluşturduğu bebeklerdeki üç bağlanma stili, yetişkinlerin oluşturduğu bir örneklem grubunda araştırmıştır. Üniversite öğrencileri ve gazete okuyan kişiler arasından seçilen örneklem grubuyla çalışılmıştır. Araştırmada her bağlanma stilini açıkladığını düşündükleri bir paragraf yazmışlardır.

Deneye katılan bireylerden okudukları paragraflardan romantik ilişkilerini en iyi anlatan paragrafı seçmeleri istenmiştir. Bununla birlikte, içsel çalışan modelleri ve çocukluktaki aile ilişkileri de sorulmuştur. Bu araştırma sonucunda, güvenli bağlanma stili olan yetişkinlerin romantik ilişkilerinde daha doyum aldıkları, mutlu oldukları ve karşısındakini destekleyici oldukları bulunmuştur. Kaçınan bağlanma stili olan bireylerin ise ilişkide oldukları kişiyle mesafeli, soğuk ve kayıtsız olduğu, yakın ilişkiler kurmak istemediği görülmüştür. Kaygılı/kararsız tip bağlanma stili olan bireyler ise bağlanma figürünü kaybetme korkusu yaşamaktadırlar. Birlikte oldukları kişilerin onları terk edeceğine dair endişeleri bulunmaktadır. İlişkilerinde daha kıskanç olmakta ve oldukça sık iniş çıkışlar yaşamaktadırlar (Aktaran Bretherton, 1992).

Yetişkin bağlanmasıyla ilgili araştırmalar yapan Bartholomew ve Horowitz (1991), bağlanma kuramındaki kendilik ve diğere ilişkin oluşturulan iki tür içsel çalışan modeli bir araya getirmiş ve yetişkinlikteki bağlanma stillerinin dört gruplu modelini oluşturmuşlardır. Dört kategorili oluşturulan bağlanma modeli, bireyin benliğinin (olumlu-olumsuz) ve diğerlerinin imajının (olumlu-olumsuz) içsel çalışan modelleri kullanılarak tanımlanmıştır. Şekil 1.1.'de görüldüğü gibi, her içsel çalışan model olumlu ve olumsuz olarak, 4 bağlanma stiline ayrılmıştır.

		BENLİK MODELİ (Bağımlılık/Kaygı)	
		Olumlu (Düşük)	Olumsuz (Yüksek)
BAŞKALARI MODELİ (Kacınma)	Olumsuz (Yüksek)	GUVENLİ Yakınlık kurmada rahat ve özerk	SAPLANTILI İlişkilere takıntılı
	Olumlu (Düşük)	KAYITSIZ Yakınlığa karşı kayıtsız ve karşı-bağımlı	KORKULU Yakınlıktan korkan ve sosyal açıdan kaçınan

Şekil 1.1. Dörtlü Bağlanma Modeli

Kaynak: Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young Adults: a test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*. 61(2), 226-244.

Bartholomew ve Horowitz (1991) geliştirdikleri bu dörtlü bağlanma modelinin kategorilerini aşağıdaki şekilde tanımlamaktadırlar:

1) Güvenli bağlanan kişilerin benlik saygıları yüksektir, mutlu bir yaşam sürerler, yakınlık kurmaktan rahatsız olmazlar ve yeterli otonomileri bulunmaktadır. Geriye kalan üç bağlanma biçiminde ise kendilik ve/veya diğerleriyle ilgili olarak olumsuz bir içsel çalışan model bulunmaktadır ve her üçü de güvensiz bağlanma adı altında yer almaktadırlar. Güvenli bağlanan bireylerin amacı yakın ilişkiler kurabilmektir, güvenliler daha yeteneklidir ve onların olumlu ve cana yakın tarzlarda iletişim örüntüleri vardır. Ayrıca kendiliklerini değerli ve sevilbilir algılandıkça diğerleri de ulaşılabilir ve duyarlıdır.

2) Saplantılı bağlanma stili, kendini değersiz hissetme (sevilmeye layık görmeme) duygusuyla diğerlerine yönelik olumlu değerlendirmeleri yansıtır. Bireyin kendine duyduğu saygının düşük olması/kendisini sevilmeye değer görmemesi ve

diğer insanların güvenilir olması/kendisinin gereksinimlerine duyarlı olacaklarına inanmaktadırlar. Saplantılı bağlanan yetişkinler kendiliklerini değersiz bulurlarken diğerlerini olumlu değerlendirmektedirler; bu yüzden diğerlerinin onayı ve kabulünü kazanmaya çalışırlar ve ilişkilerle aşırı meşgul olurlar.

3) Kayıtsız bağlanma stili olan kişiler, kendilerini değerli ve sevilebilir olarak değerlendirmenin yanı sıra, diğerlerine karşı olumsuz değerlendirmeleri bulunmaktadır. Bu stildeki kişiler, yakın ilişkilerden kaçınarak, hayal kırıklıklarına karşı kendilerini korumaktadırlar. Bağımsızlıklarını ve incinmezliklerini sürdürerek, güçlü olmaya çalışarak olumlu benlik algılarını devam ettirmek isterler. Bu bireyler çoğu zaman yalnız kalırlar. Bazen de yakın ilişkilere girdiklerinde sıkıntılıdırlar, genellikle tüm zamanını alışkanlık ve rutinleriyle doldururlar. Diğer insanların onlarla yakınlık kurmalarıyla ilgilenmezler.

4) Korkulu bağlanma stili, kendini değersiz hissetme ve sevmeye layık görmeme duygusuyla diğerlerinin olumsuz, güvenilmez ve reddedici olarak algılanmasına yönelik beklentilerle birleşir. Bireyin kendisinin sevmeye layık olmadığı ve başkalarının reddedici olduğu ile ilgili inançları vardır. Bu bağlanma stili olan kişiler diğerleriyle yakın bağlar kurmaktan kaçınarak, onlardan gelebilecek reddedilmeye karşı kendilerini korurlar.

Bartholomew ve Horowitz'in, tanımladığı yukarıdaki dörtlü bağlanma sistemindeki güvenli bağlanma stili Hazan ve Shaver'ın modeline benzemektedir. Saplantılı bağlanma stili de kaygılı/kararsız bağlanma stiline eşdeğerdir. Kaçıman bağlanma stili ise dörtlü bağlanma sisteminde korkulu ve kayıtsız olmak üzere ikiye ayrılarak genişletilmiştir (Solmuş, 2003).

1.2. Uyum

Her birey sosyal bir çevre içinde dünyaya gelir ve farklı düzeylerde de olsa çevresiyle bir etkileşim sürecine girer. Bireyde var olan kişisel özellikleriyle sosyal çevresinin getirdiği değerler, kurallar, inançlar arasında kurduğu denge durumu uyum olarak tanımlanmaktadır (Turhan, 1983).

Uyum doğumdan ölüme kadar ki süre içinde süreklilik gösteren, bireyin hem kendisiyle hem de çevresindekiler ile olumlu ilişkiler kurması ve kurulan bu ilişkilerin devam ettirebilmesiyle gerçekleşen bir durumdur. İnsanlar yaşamın bir gereği olarak var olan doğal ihtiyaçlarını karşılamaya aynı zamanda da içinde bulunduğu toplumun normlarına uygun yaşamaya çalışmaktadır (Akyüz, 1996; Howing, Wodarski, Kurts ve Gaudin, 1990; Özgüven, 1992).

Günlük yaşamın içinde yaşanan sorunlarla baş edebilme ve sorunları çözme de uyum davranışının içinde yer almaktadır. Her insan yaşamının bütün dönemlerinde farklı uyum deneyimleri yaşamaktadır. (Alpan, 1992)

Özgüven'e (1992) göre uyumlu bireyin hem kendisi hem de çevresi ile iyi ilişkiler kurabilmesi ve bu ilişkileri devam ettirebilmesi gerekmektedir. Bireyin ihtiyaçlarını doyurmada ve kendisinden beklenenlere cevap vermede yeterli düzeyde olması ve sosyal çevresinde kurduğu iletişimlerin iyi olması bireyin uyum sağlayabildiğini gösteren özelliklerdir.

Her toplumun kendine göre normları vardır. Bu normlara uygun davranış sergileyenler o topluma uyumlu davranışlar gösteren bireylerdir. Toplum normlarına uygun davranışlar gösteren uyumlu bireyleri kabul ederken, uyumlu olmayan bireyleri reddetme eğilimindedir (Akyüz, 1996; Bernard ve Huckins, 1978; Erjem ve Kızılcelik, 1992; Howing ve ark., 1990).

Adler (1984)'e göre uyumlu insanlarda olması gereken bir takım özellikler bulunmaktadır. Bunlar; bireyin kendinden başka insanlara değer vermesi, onlarla ilgilenebilmesi yani toplumsal ilgisinin olması, bireyin amaçlarının diğerlerinin amaçlarına ve çıkarlarına ters düşmemesi ve diğer kişilerin ihtiyaçlarına ve değer yargılarına karşı da sağduyulu olmasıdır. Uyumlu bireyler çocukluk yıllarında fazla uyumsuzluk göstermeyen ve eksiklik duyguları yaşamayan bireylerdir.

1.2.1. Uyumla İlgili Kuramsal Görüşler

Uyumla ilgili kuramlar içinde önde gelen kuramlardan biri Freud'un psikoanalitik temele dayanan kişilik kuramıdır. Freud'un psiko-seksüel uyum kuramı beş evre içinde incelemektedir. Bu evreler; oral dönem, anal dönem, fallik dönem, gizil dönem ve genital dönemlerdir. Bu kurama göre, kişiliğin sağlıklı bir biçimde oluşması, özellikle çocukluk döneminde geçirilen yaşantılara bağlıdır. Cinselliğin belirleyici olduğu bütün uyum evrelerinde, bir önceki evrede bastırılmış olan istekler ve ihtiyaçlar doyuma ulaşmadığı için, bilinçdışında yaşamaya devam etmektedirler. Bu durumun oluşturduğu bilinçdışındaki çatışmalar ve ihtiyaçlar, bireyin nasıl davranacağını etkileyen önemli faktörlerdir (Atkinson ve Atkinson, 1995; Aydın, 2000; Erden ve Akman, 1997; Bayhan ve Artan,2004).

Kişilik uyumunda çocukluk yıllarının önemine değinen bir başka kuram ise Erikson (1968)'un psikososyal gelişim kuramıdır. Erikson kuramını geliştirirken psikanalizden de yararlanmışır. Erikson'un kişilik kuramı da Freud'un kuramı gibi bir takım evrelere ayrılmaktadır. Erikson, Freud'dan farklı olarak, kişilik uyumunda ağırlığı sadece çocukluk yıllarına vermeyerek kişilik uyumunu yaşam boyu süren bir süreç olarak kabul eder. Erikson'un psikososyal evreleri ise şu şekildedir; Erikson'a göre uygun çevresel şartlar ortaya çıktığında daha önceki yaşantılara bağlı olmaksızın sağlıklı dönemler geçirilebilir. Temel güvene karşı güvensizlik, özerkliğe

karşı şüphe ve utanç, girişkenliğe karşı suçluluk, çalışkanlığa karşı aşağılık duygusu, kimlik kazanmaya karşı rol karışıklığı, yakınlığa karşı yalnızlık, üretkenliğe karşı durgunluk, benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluktur (Aktaran Burger, 2006).

Bunun yanı sıra, Erikson insan gelişiminde kültürel, sosyal ve çevresel etkenlerin önemini vurgulamıştır. Bireyin benlik uyumu temel ihtiyaçlarının giderilmesiyle paralellik göstermektedir. Her döneme özgü bir kriz bulunmaktadır. Bu krizler bireyin gelişmesini sağlamaktadır. Birey her dönemde yaşanan problemlerle baş etmeye çalışırken sosyal çevresi olan ebeveynleri, arkadaşları ve öğretmenleri bireyin uyum sağlamasına yardımcı olmaktadır. Sosyal çevrenin yanı sıra, Erikson, kişilik uyumunda, biyolojik temelli, doğuştan getirilen özelliklerin de önemli olduğunu belirtmektedir (Aktaran Arslan ve Arı, 2008).

İnsan davranışlarını uyarıcı-tepki modeline göre açıklayan davranışçı yaklaşıma göre bireyin çevresiyle baş edebilme yeteneği onun uyumunu göstermektedir. Davranışçı yaklaşımda insanlar doğduklarında boş bir levha gibidir ve doğumdan sonra olumlu ve olumsuz pekiştireçlerle her şeyi öğrenmektedirler. Bireyin gösterdiği uyumsuz davranışların altında ise yanlış öğrenme yatmaktadır (Budak, 2000; Cüceloğlu, 1997; Geçtan, 1992).

Diğer bir görüş ise, benlik kavramına vurgu yapan fenomenolojik görüştür. Bireyin kendini algılayışları üzerinde yoğunlaşan kuramdır. Birey ideallerine uygun olarak kendini gerçekleştirme çabası içindedir. Fakat bireyin ideal benlik anlayışıyla çevresindekilerin benlik anlayışı arasında fark varsa birey uyum sorunu yaşamaktadır. Yani eğer çevrenin bireyi değerlendirmesiyle bireyin kendisini değerlendirmesi örtüşmüyorsa uyumsuzluk ortaya çıkmaktadır (Alver, 1998).

Fenomonolojik yaklaşımda insan merkeze alınır. Bireyin içsel uyumunu sağlayabilmesi için bilinçli seçimler yapması gerekmektedir. Bu yaklaşıma göre,

insanın davranışları bilinçdışı tepkiler veya çocukluk dönemine ilişkin ön yaşantılarla açıklanamaz. Ancak insan davranışları, kendini gerçekleştirmeyi tanımlayan sosyo-psikolojik değişkenlerle açıklanabilir (Atkinson ve Bask, 2002; Aydın, 2000).

1.2.2. Kişisel Uyum

Kişilik, bireyi diğer tüm bireylerden ayıran özellikleri ve bu özellikleri çerçevesinde iç ve dış dünyaya uyum sağlamak için geliştirdiği bütün davranış biçimleridir (Burger, 2006).

Kişisel uyum, bireyin sosyal çevresinin isteklerine ve değişimlerine uygun davranışlar ve tutumlar sergilemesinin yanı sıra kişinin içsel dünyasında sağlamaya çalıştığı uyumdur. Bireyin sürekli etkileşim halinde bulunan sosyal, kişisel, psikolojik, biyolojik, düşünsel ve duygusal anlamda birçok odak noktaları bulunmaktadır. Bütün odak noktalar birbiriyle uyumlu olduğunda birey bütünlüğünü korumaya devam edebilir (Cüceloğlu, 1997).

Bireyin çevresine uyum sağlamak için geliştirdiği davranışların bütünü olarak kabul edilen kişisel uyumun sosyal rol ve sosyal başarı ile yakından ilişkili olduğu ileri sürülmektedir. Kişisel uyumda toplum içindeki sosyal rol ve sosyal başarı kazanma da oldukça önemlidir (Başaran,1992; Bostan 1993).

1.2.3. Sosyal Uyum

Sosyal uyum, birey için doğduğu andan itibaren başlayan bir süreçtir. Çocuk içine girdiği sosyal, kültürel ortama ve çevresine uyum sağlamaya çalışmaktadır. Çocuğun içinde yaşadığı topluma uyum sağlayabilmesi ve toplumla bütünleşebilmesi, onun toplumda var olan ve toplum tarafından kabul edilebilir sosyal davranışları göstermesiyle gerçekleşir (Akyüz, 1996; Howing ve ark., 1990; Ladd ve Mize, 1983; Önder, 2003; Walker ve ark., 1988).

Sosyal uyum, insanların yaşamlarını sürdürebilmesi için ve kişilerarası iletişimlerinin sağlıklı olabilmesi için oldukça önemlidir. Kişiler bir yandan benlik yapılarını korurken diğer yandan da, sürekli bir diğeriyle iletişim ve etkileşim içerisinde yaşamlarına devam etmektedir. İnsanların sağlıklı etkileşimlerde bulunmaları duygularını, düşüncelerini ve isteklerini sağlıklı bir şekilde iletebilmeleri ile paraleldir (Uzamaz, 2000).

Gander ve Gardiner'a (2001) göre bireylerin ve çocukların belirli bir grubun diğer üyelerinin değerlerini, davranışlarını ve inançlarını benimseyip onlara uygun davranışlar sergilediklerinde sosyal uyum sağladıkları söylenebilir.

Sosyal uyum, kişinin içinde bulunduğu sosyal çevrelerinin özellikleri ve kuralları karşısında duyarlılık geliştirmek, diğer insanlarla sağlıklı ilişkiler kurabilmek, onlar gibi davranabilmek ve diğerlerinin kabul ettiği davranış kalıpları geliştirebilmektir (Yapıcı ve Yapıcı, 2005).

Başlangıçta, sosyallik anlamındaki davranışlar çocuğun ailesi ve akranlarıyla olan etkileşimlerine karşı geliştirdiği davranışlarla gerçekleşmektedir. Yaşamın ilk yıllarında aileyle ilişkiler önemliken daha sonraki yıllarda akranlarla geliştirilen ilişkiler çocuk için önem kazanmaya başlamaktadır. Bireylerin yetişkinlikteki sosyal becerileri, çocukluk yaşantılarındaki sosyal çevresiyle girdiği etkileşimlerinde oluşan kabul veya reddedilmeleriyle ilişkili olduğu düşünülmektedir (Çetin, Bilkay ve Kaymak, 2003; Grusec ve Lytton, 1998).

Anne-babayla kurulan ilişkiler, çocukların sosyal uyum ve becerilerini olumlu ve olumsuz olarak etkileyebilir. Eğer anne-baba, çocuğa sevgi, sıcaklık, ilgi yakınlık gösteriyor ve davranışlarında tutarlı ve güven verici bir tutumda oluyorsa çocukların sosyal uyum ve becerilerini olumlu yönde etkileyebilmektedirler. Bununla birlikte, anne-baba, çok katı disiplinli, mesafeli ve otoriter ise çocuklarına aşırı baskı

uyguluyorlarsa, anlayışlı, ilgili değilse çocukların sosyal uyum ve becerilerini olumsuz yönde etkileyebilmektedirler (Çetin, Bilkay ve Kaymak, 2003; Yavuzer, 1996; Whirter, ve Acar, 2000).

Ailede aşırıya kaçan tutum ve davranışlar oldukça tehlikelidir. Çocuğa karşı aşırı korumacı, hoşgörölü ve düşkünce tutumlar sergilemek, çocuğu reddedici, baskılayıcı ya da boyun eğdirici veya ayırımıcı davranışlarda bulunmak, cezayı gerektiğinde de uygulamamak ya da aşırı uygulamak gibi davranışlar ve tutumlar, çocuğun sosyal uyumu önleyen, içine kapanık, sosyal etkileşimleri reddeden, bencil, çekingen, şiddet eğilimli, düşük özgüvenli, aile içi ilişkilerinde ve sosyal ilişkilerinde sorun yaşayan bireyler olabilmektedir (Bilal, 1984; Erdoğan, Bekir ve Şanlı, 2005; Escobedo, Reddy ve Ducant, 1997; Johnson, Quigley ve Sherman, 1997; Rosenstain ve Horowitz, 1996; Yavuzer, 1996; Whirter ve Acar, 2000).

Sosyal uyumun olumlu gelişmesinin en temelinde ise anne ile bebeğin etkileşimi yatmaktadır. İlişkilerinin sıcak, ilgili ve tutarlı olması sosyal uyum için oldukça önemlidir. Anne, bebeğinin bakımı sırasında, tutuşuyla, okşamasıyla, konuşmasıyla ve gülümsemesiyle ona olan ilgi ve sevgisini göstermektedir. Bebeklerin anneye bağlılığı; ona yakın olması istemesi, ona sarılması ve anneyi devamlı bir şekilde gözlemesi şeklinde ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, bebeğin anneye bağlanması, uyum sağlayıcı bir değer olarak da görölmektedir (Grusec ve Lytton, 1998; Morgan ve Cole, 2001).

Ailede çocukla gerçekleştirilen duygusal etkileşim azsa veya hiç yoksa çocuğun duygusal ve sosyal uyumu oldukça zorlaşmaktadır (Dehart ve bask, 2004; Dirim, 2003; Yavuzer, 2001).

1.2.4. Üniversiteye Uyum

Bütün toplumlar, içinde bulunduğumuz sanayileşmeye hızlı teknolojik ilerlemelere ayak uydurmaya çalışmaktadır. Bu uyumu sağlamak içinde toplumda var olan ekonomik, sosyal ve kültürel yaşantılar zamanla değişmekte ve farklılaşmaktadır. Bu değişimler bireylerin her ne kadar aynı toplumda yaşasalar da birbirinden farklı yaşam biçimleri, inanç ve değerler sistemini oluşturmalarına neden olmaktadır (Alpan, 1992; Bilal, 1984; Kızıltan, 1984).

Her bireyin yetiştiği kültür içinde oluşturduğu bir kişiliği vardır ve bu toplumun ve ailenin sağlamış olduğu koşullara göre oluşmaktadır (Bilal, 1984; Kızıltan, 1984).

Bu düşüncenin yanı sıra, zaman zaman bireyler kendilerini geliştirirken toplumda var olan inanç, düşünce ve tutumlar karşısında farklı davranışlar içerisinde olabilmektedirler. Bu farklılaşma içinde bulunduğu toplumun normlarıyla çatışabilmektedir. Bu durum bireyin çevresiyle ilişkisinde uyum sorunlarına yol açabilmektedir. Çevreyle var olabilecek uyumsuzluklar bireyin ruh sağlığı başta olmak üzere birçok problemle karşılaşmasına neden olabilir. Çünkü bir bireyin psikolojik rahatlığını içinde bulunduğu toplum ve çevre koşullarından ayrı düşünmek oldukça zordur (Binbaşıoğlu, 1990; Bishop, 1990; Heppner ve ark., 1994; Stone ve Archer, 1990).

Bir bireyin mutlu ve ruhsal yönden iyi olabilmesi için temel gereksinimlerin karşılanması yanı sıra, kendini güvende hissetmesi, sevmeye, sevilme, ait olma, kabul görme, saygı ve kendini gerçekleştirme gibi ruhsal ihtiyaçların da doyurulması gerekmektedir (Whirter ve Acar, 2000).

Üniversite ortamı, bireylerin kişisel ve sosyal uyumlarını bir bütün olarak sağlamaları gereken ve uyumun oluşturulmasında en fazla sıkıntıyla

karşılaşılabilecek ortamlardan birisi olduğu düşünölmektedir. Üniversite yıllarında bir grubun üyesi olma, bir meslek sahibi olma ve geleceğe yön verme idealleri ile yeni bir okula, yeni bir kente ve yabancı bir çevreye uyum sağlama çabaları pek çok gençte bazı uyum problemlerinin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Enochs ve Roland, 2006; Duru, 2008; Mudore, 1999).

Oerter ve Montada, (1995) üniversite öğrencilerini tanımlarken “ileri dönem ergenler” ifadesini kullanmışlardır. Onlara göre üniversite öğrencileri son ergenlik dönemi ile genç yetişkinlik dönemi arasında yer almaktadır. Gençler bu dönemde uyum gerektiren birçok durumla karşılaşmaktadır. Gençlerin bedenlerinde varolan değişimlere uyum sağlama çabalarından toplumun onlardan beklentilerine ve uygun davranışlar geliştirmelerine kadar birçok konuda uyum sağlama çabasına girmektedirler (Aktaran Şahin ve Tunçel, 2008).

Yörükoğlu’na (1990) göre ergenlikle yetişkinlik arasında kalan genç birçok karmaşa, çelişki ve uyum sorunu ile karşılaşmaktadır. Bu durum gençlerin zaman zaman kendini engellenmiş hissetmesine, isyankâr olmasına, bir takım kararları vermekte zorlanmasına ve hatalar yapmasına neden olabilmektedir.

Üniversiteye başlayan genç, yeni girdiği ortamdaki arkadaş grubu ile yetiştirildiği aile değerleri benzer olan gençlerin bulunduğu yeni ortama girmişse çatışma yaşama olasılığı daha az iken, yeni girdiği arkadaş grubunun değer yargıları ve düşünceleri gencin aileden getirdiği yargılarla örtüşmüyorsa genç, ailesiyle veya yeni girdiği ortamdaki kişilerle çatışma yaşayabilmektedir. Bu durumdan da gencin benlik saygısı ve genel uyumu olumsuz olarak etkilenebilmektedir (Aktaş, 1997; Duru 2008; Dusek, 1987).

Arkadaş gruplarının etkisinin giderek artması nedeniyle gençte arkadaşları tarafından alay edilme ve gruptan reddedilme veya bir gruba kabul edilmeme gibi

davranışlara karşı duyarlılık artmaktadır. Bu durum, kimlik çatışmalarını çözümlenmeye çalışan genç için zararlı olabilmektedir (Aktaş, 1997; Dusek, 1987; Hurlock, 1980).

Uyum sağlamaya çalışan genç, bu süreçte karşılaştığı problemlere uygun çözüm yolları üretebilmesi ve dengeyi sağlayabilmesi onun kişiliğinin gelişmesine katkı sağlamaktadır (Akbalık, Karaduman, Oral ve Özdoğan, 2003; Duru, 2008).

Uyumun yukarıda sıralanan etkilerinin yanı sıra, Gerdes and Mallinckordt (1994)'a göre, öğrencinin yaşamındaki duygusal ve sosyal uyum, akademik uyumlarındaki başarıyı düzeyini de etkilemektedir (Aktaran Rodgers ve Tennison, 2009).

Yavuzer (1993)'e göre olumlu bir sosyal uyumun gerçekleşebilmesi için gerekli bazı koşulların sağlanmalıdır. Bu koşullar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

Farklı gruplara uyum sağlama: Her grubun birbirinden farklı özellikleri bulunmaktadır. Birey dahil olduğu grupların bu özelliklerini kabul ediyorsa ve grup içindeki insanlarla ilişki kurabiliyorsa ve gruba uyum sağlayabiliyorsa olumlu bir sosyal uyum gerçekleştirmiş olmaktadır.

Sosyal tutumlar: Eğer birey toplum tarafından kabul edilen davranış ve tutumlara sahipse diğer insanlara da toplumun uygun gördüğü şekilde davranış biçimleri sergiler. Bu durumda da içinde bulunduğu sosyal çevre tarafından onaylanan davranışlar göstererek sosyal bakımdan uyumlu olduğu kabul edilebilir.

Kişisel doyum: Bireyin dahil olduğu gruba her ne kadar uyum sağlasa da bu uyumundan kendisinin de doyum alması gerekmektedir. Eğer birey kurduğu ilişkilerden ve aldığı rollerden doyum sağlıyorsa sosyal uyum sağlaması da o kadar kolay olmaktadır.

İnsanlar sosyal uyumu gerçekleştiremiyorlarsa bunun birçok nedeni olabilmektedir. Eğer bireyin büyüdüğü aile de sosyal davranış biçimleri zayıfsa ve iyi bir model yoksa çocuk ev dışındaki insanlarla nasıl uyum sağlayacağını bilemez ve sosyal uyumu sağlamakta zorlanabilir. Bireyin ev içinde ve ev dışında girdiği ilk sosyal tecrübeler olumsuz veya az ise bireyin sosyal uyumla ilgili motivasyonu düşebilmektedir (Alver, 1998; Yavuzer, 1993;).

İnsanlarda sosyal uyumsuzluğun belirtileri birçok şekilde görülmektedir. Bunlar; kişinin kendine güven eksikliği, içe çekilme sosyal ortamlarda bulunmak istememe, yalnız kalmayı tercih etme, başkaları tarafından kabul görmeme ve kişinin arkadaşlık kurmakta zorluk yaşaması, karşı cinsten kaçınma davranışları sergileme, sosyal etkinliklerden uzak durma şeklindedir (Yavuzer, 1993).

1.2.5. Uyum Bozukluğu Ve Nedenleri

DSM-IV (1994) uyum bozukluğu ile ilgili bir takım tanı ölçütleri belirlemiştir. Bu ölçütler aşağıda belirtilmiştir:

A- Zorlanma yaratan etkenin başlangıcından sonraki üç ay içinde, gösterilebilir bir etkene tepki olarak duygusal ya da davranışsal belirtilerin gelişmesi.

B- Aşağıdakilerden birinin varlığı ile kanıtlandığı üzere bu belirtiler ya da davranışlar klinik açıdan önemlidir:

1. Zorlanma etkeniyle karşı karşıya kalma sonucu ortaya çıkması beklenene göre çok daha aşırı, belirgin sıkıntı.

2. Toplumsal ya da mesleki/egitimsel işlevsellikte belirgin bozulma.

C- Zorlanmayla ilişkili bozukluk başka özgül bir Eksen I bozukluğu için tanı ölçütlerini karşılamaz ve sadece önceden var olan bir Eksen I ya da II bozukluğunun bir alevlenmesi değildir.

D- Bu belirtiler yas olgusunu göstermemektedir.

E- Zorlanma etkeni (ya da bunun sonuçları) bir kez sonlanınca belirtiler ek bir 6 aylık süreden daha uzun sürmez.

Eğer sıkıntılar 6 aydan kısa sürerse akut, kronik bir zorlanma kaynağına tepki olarak bozukluk 6 aydan daha uzun sürerse kronik olarak adlandırılır.

Uyum Bozuklukları önde gelen belirtileri vurgulayan alt tiplere ayrılır:

- Depresif duygudurum ile giden Uyum Bozukluğu: Depresif duygudurum, ağlamaklılık, umutsuzluk gibi belirtiler ön plandadır.
- Anksiyete ile giden Uyum Bozukluğu: Sinirlilik, üzüntü, aşırı kaygı, çocuklarda asıl bağlandığı kişilerden ayrılma korkusu gibi belirtiler ön plandadır.
- Karışık Anksiyete-Depresif Duygudurum ile giden Uyum Bozukluğu: Yukarıda sayılan belirtiler bir aradadır.
- Davranım Bozukluğu ile giden Uyum Bozukluğu: Başkalarının haklarına saldırı ya da yaşının gerektirdiği önemli toplumsal değerler ve kuralları bozma (okuldan kaçma, kırıp-dökme, pervasızca araba kullanma, kavgacılık, yasal yükümlülükleri yerine getirmeme vb.) gibi belirtiler ön plandadır.
- Karışık Duygudurum-Davranım Bozukluğu ile giden Uyum Bozukluğu: Hem depresyon, anksiyete gibi duygular hem davranım bozukluğu belirtileri bir aradadır.
- Belirlenmemiş Tip: Fiziksel yakınmalar, toplumdan uzaklaşma, işte ya da okulda ketlenme gibi çeşitli belirtileri içerebilir.

Uyuumsuzluk birçok nedene bağlı olarak, günlük yaşamın sıkıntılarıyla ortaya çıkabilen geçici bir durumdur. Bireyde sıkıntıya ve uyumsuzluğa neden olan etmen ortadan kalktığında uyum tekrar sağlanabilmektedir (Cüceloğlu, 1994).

Bireyin uyum sağlayabilmesi için bedensel, sosyal ve zihinsel ve psikolojik yönden iyi olması gerekmektedir. Çünkü insan bir bütündür ve bu alanlardan

herhangi birindeki uyum bozukluğu bireyin bütün alanlarını olumsuz olarak etkilemektedir. Bireye ters gelen, anlamsız bulduğu ve yanlış gördüğü davranışlar veya yaşantılar kişinin uyumlu davranışlar sergilemesini de engelleyebilir (Yavuzer, 1998).

Uyuumsuzluğun neden olan bazı etmenler kalıtsal özellikler, çeşitli hastalıklar ve bedensel engeller, kazalar ve şoklar, temel ihtiyaçların doyurulmaması, içinde bulunulan sosyal çevre ve sosyo-ekonomik etmenler ve yanlış eğitim olarak görülmektedir (Alver, 1998; Doruk, Çelik, Özdemir ve Özşahin, 2008; Özgüven ve Tuncer, 1997).

1.2.6. Bağlanma Stilleri İle İlgili Araştırmalar

Main, Kaplan ve Casidy (1985) yetişkin bağlanma stillerine yönelik ilk çalışmaları yapan araştırmacılarıdır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniğini kullanmışlardır. Yarı yapılandırılmış yetişkin bağlanma görüşmeleri ile bireylerin ebeveyn ilişkileri, ilişkideki birey olgunlaştıkça görülen değişimler ve bunların yetişkin kişiliklerini nasıl etkilediğini betimlemeleri istenmiştir. Araştırmada çocuk ebeveyn ilişkisinde zamanla oluşan değişimler belirlenerek Ainsworth'un üçlü bağlanma stilleri ile değerlendirilmiştir. Güvenli bağlanma stili olduğu düşünülen kişilerin çocukluk hatıralarını daha fazla hatırladıkları ve daha olumlu anıları hatırladıkları bulunmuştur. Kaçınan bağlanma stili olan kişiler, bağlanma ilişkilerinin değersizleştirdikleri ve özel bağlanma deneyimlerini hatırlamakta zorlandıkları bulunmuştur. Saplantılı bağlanan kişiler ise ebeveynlerini olumlu hatırlamakta ve onların destekleyici olduklarını düşünmektedir. Fakat çocukluk anılarını tutarlı olarak anımsayamadıkları gözlemlenmiştir.

Lapsley, Varshney ve Aalsma (2000) yaptıkları çalışmada patolojik bağlanma örüntüleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırmacılar

bağlanma stilini güvenli ve güvensiz bağlanma stili olmak üzere iki grupta incelemiştir. Çalışma yakın bir ilişkisi bulunan 200 ergen ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda patolojik bağlanma örüntüleri ile güvensiz bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Harvey ve Byrd (2000) yaptıkları çalışmada üniversite öğrencilerinin aileleri ile bağlanmalarını ve yaşadıkları problemler karşısında aileleri ile nasıl bir ilişki kurduklarını incelemiştir. Çalışma 95 üniversite öğrencisiyle yürütülmüştür. Araştırma sonuçlarına bakıldığında, güvenli bağlanma stili olan kişiler ailelerini daha olumlu ve herhangi bir problem durumunda ailelerine yönelmeye ve onların desteğini almaya daha eğilimli oldukları bulunmuştur. Kaygılı kararsız bağlanma stili olan kişiler ise problemleriyle başa çıkarken ailelerine pek fazla yönelmedikleri, onların desteğini almak için çok çaba harcamadıklarını saptamışlardır.

Hamilton (2000) bebeklikte oluşan bağlanma stilinin ergenlik döneminde değişim gösterip göstermediğine ve değişim varsa bunun neden olabileceğini araştırmıştır. 30 katılımcıyla yürütülen çalışmada bebeklikteki bağlanma stilinin çoğu zaman değişmediği fakat bazen olumsuz yaşam deneyimleriyle değişebileceği bulunmuştur.

Hall ve Geher'in (2003) yaptığı bir araştırmada ise güvensiz bağlanan bireylerin planlı bir şekilde stresle baş edemediklerini, stresli durum karşısında hesapsız hareketlerde bulduklarını, donup kaldıklarını ve hareketlerinde yavaşlamaları olduğunu bulmuşlardır.

Larose ve arkadaşları (2005) yaptıkları çalışmada bağlanma stilleri ile öğrenme biçimleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 62 kişi katılmıştır. Analiz sonucunda, güvenli bağlanma stili olan kişilerin kayıtsız ve saplantılı bağlanma stili olan kişilerden daha iyi öğrenme biçimlerinin olduğu bulunmuştur.

Bilgiyi yapılandırmada ve kullanmada güvenli bağlanma stili olan kişilerin saplantılı ve kayıtsız bağlanana göre daha başarılı oldukları sonucu elde edilmiştir.

Miller ve Hoicowitz (2004) yaptıkları çalışmada bağlanma stilleri ile arkadaşlık ve romantik ilişkiler arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmaya 118 kişi ile yürütülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre bağlanma stillerinin arkadaşlık ve romantik ilişkileri oldukça önemli bir şekilde etkilediği bulunmuştur. Kaygı ve kaçınma davranışının az olduğu kişiler yüksek nitelikli ilişkilerle, sadece düşük düzeyde kaçınma daha uzun süreli ilişkilerle ilişkili bulunmuştur.

Weimer, Kerns, Oldenburg (2004) yaptıkları çalışmada bağlanma stilleri ile arkadaşlık ilişkileri ve arkadaşlık ilişkisinin niteliği arasındaki bağı 44 çift ergenle oluşturdukları bir deney grubuyla incelemişlerdir. Araştırma sonucunda eğer çiftlerin her ikisinin de güvenli bağlanma stili varsa daha fazla yakınlığı araştırma eğiliminde oldukları; eğer çiftlerdeki bağlanma stili kaygılı veya kayıtsız tip ise yakınlığı arama davranışının daha düşük olduğu ve daha düşük arkadaşlık niteliklerinin olduğu bulunmuştur.

Kassel ve arkadaşları (2007) üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ile madde kullanımlarını incelemişlerdir. Yetişkin bağlanma stilleri ile psikolojik olarak acı veren çeşitli yaşantılarla baş etme arasında güçlü bir ilişki olduğunu öne sürmektedirler. Araştırma sonucunda korkulu ve kaçınan bağlanma stili olan öğrencilerle uyuşturucu kullanımı arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır.

Bağlanma stilleri ile ilgili ülkemizde yapılan çalışmalar da bulunmaktadır. Konyalıoğlu (2000) yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin duygusal ilişkideki bağlanma stilleri ile kimlik tipleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma 600 kişi ile yürütülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre erkek öğrencilerin kaçınan tip bağlanma, güvenli bağlanma ve kaygılı bağlanma stillerinin özelliklerine kız

öğrencilerden daha fazla sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca evli bireyler bekarlara göre daha güvenli bağlanma eğiliminde olduğu bulunmuştur. Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek öğrenciler güvenli bağlanma stiline özelliklerini daha fazla taşıyan gruptur. Orta gelirli öğrenciler ise bu özelliği en az olan grup olarak görülmektedir. Düşük gelirli öğrencilerin ise kaygılı bağlanan grup olduğu bulunmuştur.

Karakurt (2001) yaptığı çalışmada bağlanma stilleri ile romantik kıskançlıktaki temel süreçler arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Çalışmaya 306 kişi katılmıştır. Araştırma sonuçları bağlanma stillerinin davranışsal kıskançlık üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu gösterirken, duygusal ve bilişsel kıskançlığın bağlanma stillerini anlamlı düzeyde etkilemediğini göstermektedir. Korkulu bağlanma stili olanların, güvenli stili olanlardan daha yüksek düzeylerde davranışsal kıskançlık gösterdikleri saptanmıştır. Saplantılı bağlanma stili olan bireylerin güvenli bağlananlardan anlamlı olarak daha yüksek düzeylerde olumsuz ve yetersizlik duygularının buldukları gözlenmiştir.

1.2.7. Uyum İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Uyumla ilgili olarak, Chaudhary ve Sinha (1992), uyumda dışadönüklük ve nevrozizm ev, sağlık, sosyal ve duygusal gibi alanlarda uyumla etkileşimini incelemişlerdir. Araştırma grubu 100 erkek üniversite öğrencisinden oluşmuştur. Öğrenciler dışadönüklük ve nevrozizm puanları yüksek ve düşük olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Yüksek ve düşük düzeydeki dışadönüklük puanlarında ev sağlık ve duygusal uyumda anlamlı bir farklılık bulunamazken sosyal uyumda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yüksek dışadönüklüğü olan kişiler daha uyumlu bulunmuştur. Yüksek ve düşük nevrozizmde ise bütün alanlarda önemli farklılıklar bulunmuştur (Aktaran Alver, 1998).

Thompson, Zeman ve Fanurik (1992) yetişkinlerdeki günlük yaşam stresleri ve aile yapıları ile psikolojik uyumlarını incelemiştir. Araştırma sonucunda, psikolojik uyumu düşük bireylerin anlamlı düzeyde daha çok günlük strese ve olumsuz düşünceye girdikleri bulunmuştur. Ayrıca psikolojik uyumu düşük bireylerin yüksek bireylere oranla aileleri tarafından daha az desteklendikleri ve daha çok çatışma ve kontrolcü bir yapıda oldukları bulunmuştur.

Lapsley ve Edgerton (2002), ayrışma bireyleşme, yetişkin bağlanma stilleri ve üniversite uyumunu araştırmışlardır. Araştırmanın örneklemini 156 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma sonucunda üniversiteye sosyal uyum ile güvenli bağlanma arasında pozitif yönde bir ilişki, korkulu ve saplantılı bağlanmalarla negatif ilişkili elde edilmiştir. Kaçınan tip bağlanma stili olan öğrencilerle üniversiteye uyum arasında anlamlı bir ilişkiye bulunamamıştır.

Ülkemizde uyumla ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında, Kurç (1989) öğrencilerin uyum düzeyleri ile sınıf seviyelerini incelemiştir. Araştırmalar sonucunda sınıf düzeyi yükseldikçe öğrencilerin uyum alanları ve uyum yöntemlerinin olumlu yönde etkilendiği bulunmuştur.

Balabanlı (1990) kişisel uyum ve sosyal uyumla cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda cinsiyet ile kişisel uyum ve sosyal uyum arasında anlamlı bir farklılaşma elde edilememiştir. Fakat kızların sosyal normlar ve antisosyal eğilim düzeyinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Alperden (1993), üniversite öğrencilerinin bireysel, sosyal ve aileyle ilgili bazı özelliklerin uyuma etkisini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, ders dışı aktiviteye katılma, ebeveynlerle, karşı cinsle, arkadaşlarıyla ve kardeşleriyle ilişkilerinden doyum alanların genel uyumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ebeveynlerinin psikolojik uyum sağladığını algılayan, ebeveynler arasındaki

ilişkiden memnun olan, onların demokratik olduğunu düşünen öğrencilerin ailelerini bu şekilde görmeyenlere göre daha yüksek genel uyumlu oldukları tespit edilmiştir.

Üniversiteye devam eden öğrencilerin cinsiyet ve uyum süreci arasındaki ilişkiyi araştıran Kızıltan (1994) ise erkek öğrencilerin kişisel ve genel uyum düzeylerinin kızlardan, kızların sosyal uyum düzeylerinin ise erkeklerden daha yüksek olduğunu belirtmektedir.

Aktaş, (1997) üniversitede okuyan gençlerin birinci ve dördüncü sınıftaki uyum düzeylerinin boylamsal bir incelemesini yapmıştır. Araştırmada öğrencilerin dördüncü sınıftaki kişisel, sosyal ve genel uyum düzeylerinin birinci sınıftaki uyum düzeylerinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Bununla birlikte cinsiyet değişkeni ile öğrencilerin uyum düzeyi arasında anlamlı bir farklılık elde edilememiştir.

Erdoğan ve arkadaşlarının (2005) Gazi Üniversitesi'ndeki öğrencilerin uyumları üzerine yaptığı bir araştırmada, öğrencilerin sosyal çevrelerinde, kültürel etkileşimlerinde ve değer yargılarında uyum sorunları yaşadıklarını tespit etmişlerdir.

Özkan ve Yılmaz, (2010) Balıkesir Üniversitesi Bandırma Sağlık Yüksekokulu (Hemsirelik) ve Bandırma Meslek Yüksekokulu (Et endüstrisi, Gıda Teknolojisi, İşletmenlik ve İthalat-ihracat) bölümlerinin birinci ve ikinci sınıflarında okuyan 459 öğrenci ile üniversiteye uyumu araştırmışlardır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin %19.0'ının üniversite yaşamına uyum sağlamada zorluk yaşadığı saptanmıştır. Öğrencilerin üniversiteye uyum durumları ile anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, babanın işi, okunan bölümü tercih etme nedeni, üniversite yaşamını sevme durumu, üniversitede kendini yalnız hissetme durumu, karşı cinsle olan arkadaşlık ilişkilerinde sorun yaşama, sosyal ve kültürel etkinliklere katılmada sorun yaşama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.

Karahan, Sardoğan, Özkamalı ve Dicle (2005) Ondokuz Mayıs Üniversitesi'ne bağlı çeşitli fakültelerin birinci sınıflarında öğrenim gören 416 öğrenciden sosyokültürel etkinliklere katılım durumuna göre; akademik, sosyal, duygusal, kişisel, karşı cinsle ilişkiler ve üniversite ortamına uyum düzeylerinin değişip değişmediği incelenmiştir. Araştırma sonucunda, sosyo-kültürel etkinliklere aktif olarak katılan öğrencilerin üniversite ortamına uyum düzeylerinin, katılmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ile uyum süreçleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Üniversite, gençlerin ailelerinden ayrıldıkları ve bireyselleşme süreçlerinin başladığı yeni bir ortamdır. Yaşamlarında oldukça önemli olan bu ortamda öğrenciler yeni koşullara uyum sağlamaya çalışmaktadırlar. Öğrencilerin üniversiteye başladıktan sonra birçok farklı davranış ve değer yargıları olan bireylerle karşılaşma, bir gruba kabul edilme ve üyesi olma, yeni girilen üniversite yaşantısına ayak uydurma ve yeni bir şehre uyum sağlama gibi durumlar öğrencilerin yaşamlarında sıkıntı yaratarak uyum problemlerine yol açabilmektedir (Aktaş, 1997).

Uyumu sağlayabilmek onların karşılaşabilecekleri güçlüklerle baş etmelerinde, akademik başarılarında, öğrenci olmanın gerektirdiği bütün sorumlulukları yerine getirmelerinde ve sosyalleşmelerinde oldukça önemli bir yeri bulunmaktadır (Aktaş, 1997; Rodgers ve Tennison, 2009; Yavuzer, 2003).

Fakat uyum bir anda değil bir süreç halinde zamanla gelişen bir durumdur. Bireyin uyum sürecini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Uyum sorunları dünyanın her yerinde her zaman görülebilen gelişimsel uyum sorunlarıyla büyük benzerlik göstermektedir. Fakat özellikle gençlerin yaşadığı bazı uyum sorunları,

onların yaşadığı toplumun kültürü, aile yapısı, anne-baba tutumları ve gençlerin yetiştiriliş tarzı gibi etmenler uyumu etkilemektedir (Alver, 1998; Erdoğan, Bekir ve Şanlı, 2005; Yavuzer, 2003).

Bireyin tüm yaşamındaki ilişkilerini etkilediği düşünülen bağlanma stilleri de ailenin çocuk üzerinde en çok etkisinin görüldüğü durumdur. Bağlanma stilleri bireyin kişisel ve sosyal uyumunu etkilemektedir. Çünkü bağlanma teorisinde, bireyin anne veya bakıcısıyla olan bebeklik ilişkisinden yetişkinlikteki yaşanan ilişkilerin doğasını ve psikolojik yapısını belirlendiği öne sürülür (Daniel, 2006).

Bu çalışmada üniversite öğrencisinin hem kendi içsel etkileşiminde hem de çevresiyle kurduğu ilişkilerinde varolan bağlanma stiline üniversiteye uyum sürecinde etkili olacağı düşünülmektedir.

Bu nedenle, Bartholomew ve Horowitz (1991)'in önerdiği güvenli bağlanma, saplantılı bağlanma, kaygılı bağlanma ve korkulu bağlanma şeklindeki 4 farklı bağlanma stilinden birinde olan öğrencilerin bağlanma stillerinin genel uyumları üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bebeklerin doğumundan iki yaşına kadar anneleri veya bakıcıları ile etkileşimleri oldukça önemlidir. Çünkü çocuğun ilk yıllarındaki bakım vereni ile kurduğu sosyal bağ onun gelecekteki kişisel gelişimini, diğer insanlarla ilişkilerini ve psikolojik uyumunu etkilemektedir. Doğumdan hemen sonra bile en temel ihtiyaçlardan olan duygusal ve sosyal temas, yetişkinlikteki yakın ilişkiler içinde vazgeçilmez ihtiyaçlardır (Kapçı ve Küçüker, 2006).

Bowlby (1988)'e göre bebeğe bakım veren kişi onunla yeterli düzeyde ilgilendiyse, yeterince duyarlı ve uyumlu ise bebek ileride güvenli bir bağlanma stili

geliştirmektedir. Fakat bakım veren yeterince ilgilenmediyse, duyarsız ve taleplere karşılık vermezse bebekte güvensiz bağlanma stili gelişmektedir.

Yetişkinlikte karşılaşılan problemlerin üstesinden gelmede, yeni ortamlara uyum sağlamada veya yaşanan acı verici olaylarla baş edebilmede yakın kişilere bağlanmaya ihtiyaç duyulur. Bu bağlanmanın bebeklikten gelen güvenli bağlanma stili olması oldukça önem taşımaktadır. Çünkü güvenli bağlanma stili olmayan bireylerin diğerleriyle yakın ilişkilerinin de pek sağlıklı olmayacağı düşünülmektedir (Bozkurt, 2006; Bowlby, 1988).

Erken dönemde gelişen bağlanma stili yetişkinin duygularını, davranışlarını ve bilişini de etkilemektedir. Bakıcısıyla sıcak ve doyurucu bir ilişki geliştiren çocuk, yetişkinlikte sosyal ilişkilerinde daha kaliteli ilişkiler kurar ve duygusal açıdan istediği doyumunu sağlayabilir. Güvenli bağlanma stili olan yetişkin düşünsel ve duygusal açıdan doyumunu en verimli yaşayacağı ilişkiler kurar ve bu yönde olumlu, duyarlı davranışlar sergiler. Güvensiz bağlanan bireylerse sosyal ilişkilerde oldukça zayıftırlar. Bir diğerine güvenmekten korkar veya kaçınırlar. Doyum sağlayacakları ilişki miktarları yaşamları boyunca oldukça azdır. Sorunlarıyla baş etmede oldukça zorlanırlar ve kendilerini genelde yalnız hissederler (Bowlby, 1988; Keskin ve Çam, 2009).

Bireylerin yeni ortamlara girmeleri, farklı kültürden gelen insanlarla aynı ortamları paylaşmaları ve aileden uzaklaşma gibi durumları bireyler için birçok probleme veya stres durumuna neden olabilir. Yetişkin için hayatındaki bu özellikleri taşıyan en önemli ortamlardan biri üniversite ortamıdır. Genelde aileden uzaklaşılan, farklı kültürlerle karşılaşılan ve bireyin tek başına başa çıkması gerekebilecek sorunların olabileceği bir ortamdır (Aktaş, 1997; Arı, 1989).

Öğrencilerin beklenen akademik başarıyı elde etmelerinde, öğrenci olmanın getirdiği ödev ve sorumlulukları yerine getirmelerinde, sosyal iletişim ağlarını geliştirmelerinde ve kendilerini gerçekleştirebilmelerinde en önemli etkenlerden biri girdikleri ortama uyum sağlayabilmeleridir. Çünkü birçok öğrenci çocukluklarından itibaren alışık oldukları çevrelerinden ve kültürlerinden ilk defa ayrılıp bu yeni ortamlara girmektedirler. Bu durumda bir bocalama yaşamaları ve kendilerinden beklenen performansları sergilemekte sorun yaşayabilirler. Bu sebeple öğrencinin kişisel ve sosyal uyumu oldukça önemlidir (Aktaş, 1997).

Öğrencilerin üniversite ortamında yeni gruplara katılabilmesi, çevre edinebilmesi, akademik anlamda başarılı olabilmesi veya aileden uzak tek başına yaşayabilmesi durumlarında atılması gereken adımlar, çocukluğundan itibaren oluşan duygusal, bilişsel ve davranışsal süreçleri sonucu gerçekleşmektedir. Birey bebekliğinden itibaren deneyimlediği olaylarla şimdiki ilişkilerini bağdaştırmaktadır (Aktaş, 1997; Bowlby, 1969; Özkan ve Yılmaz, 2010).

Bağlanma stillerinin öğrencinin genel uyum sürecinde oldukça etkili olabileceği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra yapılan kaynak incelemesinde ülkemizde bağlanma stillerinin genel uyuma olan etkisi pek fazla araştırılmadığı dikkati çekmiştir. Belirtilen sebeplerden ötürü, bu araştırmada üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ile genel uyumları arasındaki ilişki incelenecektir.

1.5. Hipotez

Bu araştırmanın hipotezi; güvenli bağlanma stili olan üniversite öğrencilerinin kaygılı, saplantılı ve kaçınan bağlanma stili olan öğrencilere göre genel uyumları daha yüksektir.

Bu araştırmada hipotezin yanı sıra öğrencilerin genel uyumları ile ilgili bazı sorulara da cevap aranmaktadır. Bu sorular aşağıda verilmiştir:

1. Üniversite öğrencilerinin genel uyumları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
2. Üniversite öğrencilerinin genel uyumları yaşa göre farklılaşmakta mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin genel uyumları kaçınıcı sınıfta olduklarına göre farklılaşmakta mıdır?
4. Üniversite öğrencilerinin genel uyumları okudukları bölüme göre farklılaşmakta mıdır?
5. Üniversite öğrencilerinin genel uyumları anne-baba ilişkisine (birlikte, ayrı boşanmış veya vefat) göre farklılaşmakta mıdır?
6. Üniversite öğrencilerinin genel uyumları annenin eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
7. Üniversite öğrencilerinin genel uyumları babanın eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
8. Üniversite öğrencilerinin genel uyumları kardeş sayısına göre farklılaşmakta mıdır?
9. Üniversite öğrencilerinin genel uyumları etkinliklere katılıp katılmamalarına göre farklılaşmakta mıdır?
10. Üniversite öğrencilerinin genel uyumları karşı cinsle ilişkilerine (birliktelik, nişan veya evlilik gibi) göre farklılaşmakta mıdır?
11. Üniversite öğrencilerinin genel uyumları karşı cinsle birliktelik süresine göre farklılaşmakta mıdır?
12. Üniversite öğrencilerinin genel uyumları karşı cinse duyulan güven derecesine göre farklılaşmakta mıdır?
13. Üniversite öğrencilerinin genel uyumları karşı cinse duyulan bağıllık derecesine göre farklılaşmakta mıdır?

2. BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Örneklemi

Bu araştırmanın örneklemi, Uşak Üniversitesi'ne devam eden 1033 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın 566'sı (%54.79) kız ve 467'si (% 45.21) erkek öğrencidir. Araştırmada yer alan tüm öğrencilerin okudukları bölüme ilişkin bilgiler Tablo 2.1.' de sunulmuştur. Öğrenciler, Eğitim Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Mühendislik Fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesi'nden birinde öğrenimlerine devam etmektedirler. Araştırmaya her fakülteden seçkisiz olarak seçilen bir bölüm alınıp o bölümün 1., 2., 3. ve 4. sınıflarındaki bütün öğrencilerine uygulama yapılmıştır.

Tablo 2.1. Öğrencilerin Okudukları Bölümler ve Kişi Sayıları

Bölüm	N
Maliye Bölümü	125
Kamu Yönetimi	135
Tekstil Mühendisliği	122
Makine Mühendisliği	145
Sınıf Öğretmenliği	144
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	123
Matematik Bölümü	118
Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü	121

2.2. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada kullanılan veri toplama araçları aşağıda kısaca tanıtılmış ve araçların birer örneği Ekler bölümünde sunulmuştur.

2.2.1. Hacettepe Kişilik Envanteri:

Hacettepe Kişilik Envanteri, Ethem Özgüven (1976) tarafından yapılmış ve 1982 yılında ikinci revizyonu düzenlenmiştir (Aktaran Öner, 1997). Envanter bireyin kişilik özelliklerini, kişiliğine ilişkin sorunlarını, kişisel, sosyal ve genel uyumunu ölçmektedir.

Envanterde her bir alt ölçekte 20 soru maddesi ve 8 geçerlilik maddesi olmak üzere 168 soru maddesi bulunmaktadır. Ölçek, kişisel uyum ve sosyal uyum olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bunlara bağlı 4'er alttest bulunmaktadır.

Hacettepe Kişilik Envanterinin alt ölçeklere ilişkin güvenirlik katsayısı kişisel uyum için .93; sosyal uyum için .82; genel uyum için ise .92 olarak bulunmuş; aynı şekilde yapı geçerliliğinin de yüksek olduğu görülmüştür (Öner, 1997).

2.2.2. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri:

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE-Experience In Close Relationships), Brennan, Clark ve Shaver (1998) tarafından oluşturulmuştur (Aktaran Sümer, 1999). Brennan ve arkadaşlarının geliştirdiği ölçek, yakın ilişkilerde yaşanan kaçınma ve kaygıyı gösteren iki boyuttan oluşmaktadır. Ölçek 7 dereceli likert tipi bir ölçektir. Hiç katılmıyorumdan (1) kesinlikle katılıyordum (7) kadar derecelendirilmiştir.

Ülkemizde YİYE testinin kullanımı için Karakurt (2001) araştırma yapmıştır. Üniversite örneklemini üzerinde yaptığı faktör analizi sonucunda ölçeğin iki alt boyuttan (kaygı ve kaçınma) oluştuğunu göstermiştir. Ölçeğin iç tutarlılık

katsayıları kaygı için .86, kaçınma için .89 olarak bulunmuştur. Ölçekteki 3, 15, 19, 22, 25, 27, 29, 31, 33 ve 35. maddelerin ters puanlanması gerekmektedir (Aktaran Büyükşahin, 2006).

Ölçek iki faktörlü olarak değerlendirilmesinin yanında Bartholomew ve Horowitz'in (1991) öne sürdüğü gibi Dörtlü Bağlanma Modeli ile de ele alınabilir. Bu durumda, her iki faktörden nispeten düşük puan alanlar güvenli; iki faktörden de yüksek puan alanlar korkulu; kaçınmadan düşük, kaygıdan yüksek puan alanlar saplantılı; kaçınmadan yüksek, kaygıdan düşük puan alanlar kayıtsız bağlanma stili içerisinde kabul edilmektedir.

Bunun yanı sıra, benzer özellikleri ölçtüğü düşünülen İlişki Ölçeği Anketi'yle karşılaştırıldığında benlik saygısı ve ayrılık kaygısı dışındaki bütün değişkenlere yüksek oranda varyans açıkladığı görülmektedir (Oral, 2006).

2.2.3. Kişisel Bilgi Formu:

Araştırmaya katılan üniversite öğrencileriyle ilgili gerekli bilgileri toplamak ve bağlanma stilleri ile uyum düzeyi arasındaki ilişkiyi etkileyebilecek çeşitli değişkenleri (cinsiyet, yaş, bölüm, sınıf, anne-baba birlikteliği, anne-baba eğitimi ve çalışma durumu, kardeş sayısı, etkinliğe katılım, karşı cinse güven ve bağlılık derecesi, 0-1 yaş arası kimin bakım verdiği) tespit edebilmek için araştırmacı tarafından hazırlanmış bir bilgi toplama formu oluşturulmuştur. Ayrıca katılımcıların daha samimi bir şekilde soruları cevaplayabilmeleri için kimlik bilgisi alınmamıştır.

2.3. Verilerin Toplamasında İzlenen Yol

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları, Uşak Üniversitesi öğrencilerine Rektörlükten çıkarılan izin yazısı ile öğrencilerin ders saatlerinde sınıflarına gidilerek uygulanmıştır. Uygulamalar ortalama 30-40 dakika sürmüştür. Katılımcıların

ölçeklerin nasıl doldurulacağı anlatıldıktan sonra ölçekler dağıtılmış ve her öğrenci kendisi sorulara cevap vermiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Örneklem grubundan elde edilen verilerin analizi; SPSS 13 Paket Programı (Statistical Programme for Social Science/ Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Programı) ile yapılmıştır. Analizlerde; Bağılantısız Örneklem İçin T-Testi (Independent Sample Test) ve Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova) kullanılmıştır. Ayrıca bağlanma stillerini kategorilere ayırmak için küme analizi kullanılmıştır.

3. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel analiz sonuçları yer almaktadır. Bulguların sunulduğunda, araştırmanın hipotezi ve cevap aranan sorular esas alınmıştır.

3.1. Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stillerinin Genel Uyumları ile İlişkisi

Üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerine göre aldıkları genel uyum puanlarının farklılaşp farklılaşmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova) ile incelenmiştir. Bulgular Tablo 3.1’de sunulmuştur.

Tablo 3.1. Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stillerinin Genel Uyumları ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Bağlanma Stilleri	N	%	Ortalama	Std. Sapma	F	p
güvenli	254	24,4	91,7283	13,28232	63,365	,000*
korkulu	291	27,9	77,2509	12,31297		
saplantılı	295	28,3	82,2169	12,77329		
kayıtsız	193	18,5	87,2383	13,16700		
Toplam	1033	100,0	84,0949	13,96406		

*p<0.01

Öğrencilerin bağlanma stilleri ile genel uyumları arasında göre anlamlı bir farklılaşma elde edilmiştir (F=63,36, p<0.01). Hangi düzeyler arasında anlamlı bir farklılaşma olduğunu görebilmek için Post Hoc analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda, güvenli bağlanma stili olan öğrencilerin (ort.=91.73), korkulu

(ort.=77.25), kayıtsız (ort.=87.24) ve saplantılı (ort.= 82.22) bağlanma stili olan öğrencilere göre genel uyumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

3.2.Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Cinsiyet Değişkeni ile İlişkisi

Üniversite öğrencilerinin genel uyum puanlarının cinsiyet değişkenin açısından değişip değişmediği t-testi ile incelenmiştir. Bulgular Tablo 3.2’de sunulmuştur.

Tablo 3.2. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Cinsiyet Değişkeni ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t-testi Sonuçları

	cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Genel Uyum Düzeyi	kız	566	82,9965	13,57940	2,792	,124
	erkek	467	85,4261	14,31844	2,778	

p>0.05

Analiz sonuçlarına bakıldığında, kız öğrencilerin genel uyum puanlarıyla erkek öğrencilerin genel uyum puanları arasında anlamlı bir farklılaşma elde edilememiştir (p>0.05).

3.3.Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Yaş Değişkeni ile İlişkisi

Üniversite öğrencilerinin genel uyum puanlarının öğrencilerin yaşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tek Yönlü Varyans Analiziyle incelenmiştir. Bulgular Tablo 3.3.’de sunulmuştur.

Tablo 3.3. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Yaş Değişkeni ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Yaş	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p
18-20 yas	422	83,8033	13,95945	4.177	,016*
21-22 yas	433	83,2725	13,53920		
23 ve üzeri	178	86,7865	14,72687		
Toplam	1033	84,0949	13,96406		

*p<0.05

Tablo 3.3.'e bakıldığında, yaş değişkeni ile genel uyum puanları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ($F=4.17$, $p<0.05$). Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu görebilmek için Post Hoc analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda, 23 yaş ve üzerindeki öğrencilerin (ort.=86.79), 18-20 yaş (ort.=83.80) ve 21-22 yaş (ort.=83,27) aralığında olan öğrencilere göre genel uyumları daha yüksek bulunmuştur.

3.4.Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Sınıf Değişkeni ile İlişkisi

Üniversite öğrencilerinin genel uyum puanlarının öğrencilerin kaçınıcı sınıfta olduklarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tek Yönlü Varyans Analiziyle incelenmiştir. Bulgular Tablo 3.4.'de sunulmuştur.

Tablo 3.4. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Sınıf Değişkeni ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sınıf	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p
1,00	281	83,4911	14,49042	1,578	,193
2,00	303	83,6040	13,23007		
3,00	223	85,8879	14,04340		
4,00	226	83,7345	14,12296		
Toplam	1033	84,0949	13,96406		

$p>0.05$

Yukarıdaki sonuçlara bakıldığında, sınıf değişkeni ile genel uyum arasında anlamlı bir farklılaşma elde edilememiştir ($p>0.05$). Yani 1., 2., 3. ve 4. sınıfa devam eden öğrencilerin genel uyumları arasında bir fark bulunmamaktadır.

3.5.Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Okudukları Bölüm ile İlişkisi

Üniversite öğrencilerinin genel uyum puanlarının öğrencilerin okudukları bölüme göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tek Yönlü Varyans Analiziyle incelenmiştir. Bulgular Tablo 3.5'te sunulmuştur.

Tablo 3.5. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Okudukları Bölüm ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Öğrenim Görülen Bölüm	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p
Maliye	125	84,5920	14,46692	2,440	,018*
Kamu Yön.	135	84,3481	13,35302		
Tekstil Müh.	122	81,7869	14,94576		
Makine Müh.	145	86,6828	14,25302		
Sınıf Öğrt.	144	81,3403	13,17455		
Sosyal Bilimler Öğrt..	123	85,0244	14,31751		
Matematik Bölm.	118	85,7966	11,81449		
Türk Dili Ve Ed. Bölm.	121	83,1983	14,61997		
Toplam	1033	84,0949	13,96406		

*p<0.05

Tablo 3.5.'e bakıldığında, öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüm ile genel uyum puanları arasında anlamlı bir farklılaşma elde edilmiştir (F=2,44, p<0.05). Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu görebilmek için Post Hoc analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda, makine mühendisliğinde (ort.=86,68) okuyan öğrenciler ile sınıf öğretmenliğinde (ort.= 81,34) okuyan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Makine mühendisliğinde okuyan öğrencilerin sınıf öğretmenliğinde okuyan öğrencilere göre genel uyumları daha yüksek olduğu bulunmuştur.

3.6.Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Anne-Babanın Birlikteliği ile İlişkisi

Üniversite öğrencilerinin genel uyum puanlarının ebeveynlerinin birliktelik durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tek Yönlü Varyans Analiziyle incelenmiştir. Bulgular Tablo 3.6.'da sunulmuştur.

Tablo 3.6. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Anne-Babanın Birlikteliği ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Anne-Babanın Birlikteliği	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p
Birlikte	956	84,0931	13,96805	,142	,967
Ayrı	11	82,4545	11,50099		
Boşanmış	27	83,1111	10,60600		
Anne Vefat	9	85,2222	18,15060		
Baba Vefat	30	85,3000	16,51989		
Toplam	1033	84,0949	13,96406		

p>0.05

Analiz sonuçlarına bakıldığında, öğrencilerin anne ve babalarının birlikte yaşamaları, boşanmış olmaları veya vefat etmiş olmalarına göre genel uyumlarında anlamlı bir farklılaşma elde edilememiştir (p>0.05).

3.7.Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Annenin Eğitim Durumu ile İlişkisi

Üniversite öğrencilerinin genel uyum puanlarının öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığına Tek Yönlü Varyans Analiziyle incelenmiştir. Bulgular Tablo 3.7.'de sunulmuştur.

Tablo 3.7. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Annenin Eğitim Durumu ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Annenin Eğitim Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p
okur-yazar değil	101	83,6139	13,69523	,172	,916
ilköğretim	845	84,1373	14,05364		
lise	76	84,5921	12,88842		
üniversite	11	81,8182	17,96006		
Toplam	1033	84,0949	13,96406		

p>0.05

Analiz sonuçlarına göre, annelerin eğitim durumları ile öğrencilerin genel uyumları arasında anlamlı bir farklılaşma elde edilememiştir (p>0.05).

3.8.Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Babanın Eğitim Durumu ile İlişkisi

Üniversite öğrencilerinin genel uyum puanlarının öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tek Yönlü Varyans Analiziyle incelenmiştir. Bulgular 3.8.'de sunulmuştur.

Tablo 3.8. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Babanın Eğitim Durumu ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t-testi Sonuçları

Babanın Eğitim Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p
okur-yazar değil	29	80,1034	12,89337	1,002	,391
ilköğretim	768	84,0365	14,10701		
lise	176	84,6420	13,89562		
üniversite	60	85,1667	12,73214		
Toplam	1033	84,0949	13,96406		

p>0.05

Analiz sonuçlarına göre, babaların eğitim durumları ile öğrencilerin genel uyumları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır (p>0.05).

3.9.Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Annenin Çalışma Durumu ile İlişkisi

Üniversite öğrencilerinin genel uyum puanlarının öğrencilerin annelerinin çalışma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı t-testi ile incelenmiştir. Bulgular Tablo 3.9.'da sunulmuştur.

Tablo 3.9. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Annenin Çalışma Durumu ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t-testi Sonuçları

Anninin Çalışma Durumu		N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Genel Uyum Düzeyi	çalışmıyor	888	84,0484	13,96222	,360	,629
	çalışıyor	141	84,5035	13,90253		

p>0.05

Tabloya bakıldığında, annelerin çalışıp çalışmaması durumunun öğrencilerin genel uyumlarında anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı

bulunmuştur ($p>0.05$). Öğrencilerin annelerinin çalışıp çalışmaması, genel uyumlarını etkilememektedir.

3.10. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Babanın Çalışma Durumu ile İlişkisi

Üniversite öğrencilerinin genel uyum puanlarının öğrencilerin babalarının çalışma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı t-testi ile incelenmiştir. Bulgular Tablo 3.10.'da sunulmuştur.

Tablo 3.10. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Babanın Çalışma Durumu ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t-testi Sonuçları

Babanın Çalışma Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	t	P
Genel Uyum Düzeyi çalışmıyor	265	84,0717	14,11313	,031	,426
çalışıyor	768	84,1029	13,92150		

$p>0.05$

Tabloya bakıldığında, babaların çalışıp çalışmaması durumunun öğrencilerin genel uyumlarında anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$). Öğrencilerin babalarının çalışıp çalışmaması, genel uyumlarını etkilememektedir.

3.11. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Kardeş Sayısı ile İlişkisi

Üniversite öğrencilerinin genel uyum puanlarının öğrencilerin kardeş sayılarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tek Yönlü Varyans Analiziyle incelenmiştir. Bulgular Tablo 3.11.'de sunulmuştur.

Tablo 3.11. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Kardeş Sayısı ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Kardeş Sayısı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	P
0 ve 1	345	84,4319	14,59538	,188	,829
2 ve 4	547	83,8519	13,72353		
5 ve üzeri	141	84,2128	13,37632		
Toplam	1033	84,0949	13,96406		

p>0.05

Analiz sonuçlarına bakıldığında, öğrencilerin genel uyumları ile kardeş sayıları arasında anlamlı bir farklılık elde edilememiştir (p>0.05). Öğrencilerin kardeş sayıları genel uyumlarını etkilememektedir.

3.12. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının 0-1 yaş arası bakım veren kişi ile ilişkisi

Üniversite öğrencilerinin genel uyum puanlarının öğrencilerin 0-1 yaş arasında kendilerine bakan kişiye göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tek Yönlü Varyans Analiziyle incelenmiştir. Bulgular Tablo 3.12’de sunulmuştur.

Tablo 3.12. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının 0-1 yaş arası bakım veren kişi ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Bakım Veren Kişi	N	Ortalama	Std. Sapma	F	P
Anne	941	84,3231	13,89198	,813	,517
Baba	38	82,6053	13,54580		
Buyukanne	37	81,6216	15,57839		
Akraba	9	79,3333	14,31782		
Bakici	8	81,1250	17,01627		
Toplam	1033	84,0949	13,96406		

p>0.05

Analiz sonuçlarına göre, 0-1 yaş arası bakım veren kişinin kim olduğu ile öğrencilerin genel uyumları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır (p>0.05). Öğrencilerin genel uyumları 0-1 yaş arasında babanın, annenin, akrabanın, büyük annenin veya bakıcının bakım vermesinden etkilenmemektedir.

3.13. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Etkinliğe Katılımları ile İlişkisi

Üniversite öğrencilerinin genel uyum puanlarının öğrencilerin etkinliğe katılımlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı t-testi ile incelenmiştir. Bulgular Tablo 3.13.'te sunulmuştur.

Tablo 3.13. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Etkinliğe Katılımları ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t-testi Sonuçları

	Etkinliğe Katılma Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Genel Uyum Düzeyi	Evet	973	84,4060	13,77332	2,894	0,144
	Hayır	60	79,0500	16,06177		

p>0.05

Yukarıdaki tabloya bakıldığında, etkinliğe katılım ile genel uyum arasında anlamlı bir farklılaşma görülmemektedir (p>0.05). Yani öğrencilerin etkinliğe katılım katılmamaları onların genel uyumlarını etkilememektedir.

3.14. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Karşı Cinsle Birliktelik Durumu ile İlişkisi

Üniversite öğrencilerinin genel uyum puanlarının öğrencilerin karşı cinsle birliktelik durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tek Yönlü Varyans Analiziyle incelenmiştir. Bulgular Tablo 3.14.'te sunulmuştur.

Tablo 3.14. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Karşı Cinsle Birliktelik Durumu ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Karşı Cinsle Birliktelik Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p
İliski Yok	554	83,3628	13,58332	1,200	,308
Birliktelik	344	84,8314	14,00793		
Soz-Nisan	117	84,9915	15,05421		
Evli	18	86,7222	16,99067		
Toplam	1033	84,0949	13,96406		

p>0.05

Analiz sonuçlarına bakıldığında, öğrencilerin genel uyumları ile karşı cinsle birliktelik durumları arasında anlamlı bir farklılaşma elde edilememiştir ($p>0.05$).

3.15. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Karşı Cinsle Birliktelik Süresi ile İlişkisi

Üniversite öğrencilerinin genel uyum puanlarının öğrencilerin karşı cinsle birliktelik süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tek Yönlü Varyans Analiziyle incelenmiştir. Bulgular Tablo 3.15'te sunulmuştur.

Tablo 3.15. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Karşı Cinsle Birliktelik Süresi ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Karşı Cinsle İlişki Süresi	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p
iliski yok	555	83,3658	13,63069	1,079	,370
0-6 ay	145	84,3586	13,33941		
7-12 ay	84	84,0952	15,24152		
13-24 ay	97	86,3608	16,04108		
24-36 ay	55	83,9455	13,76175		
36 ay ve üzeri	97	85,6907	13,47015		
Toplam	1033	84,0949	13,96406		

$p>0.05$

Analiz sonuçlarına bakıldığında, öğrencilerin genel uyumları ile karşı cinsle birliktelik süreleri arasında anlamlı bir farklılaşma elde edilememiştir ($p>0.05$).

3.16. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Karşı Cinsle Duyulan Güven Derecesi ile İlişkisi

Üniversite öğrencilerinin genel uyum puanlarının öğrencilerin karşı cinsle duydukları güven derecesine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tek Yönlü Varyans Analiziyle incelenmiştir. Bulgular Tablo 3.16.'da sunulmuştur.

Tablo 3.16. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Karşı Cinsle Duyulan Güven Derecesi ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Karşı Cinsle Güven Derecesi	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p
1,00	14	72,0714	9,79375	3.854	,001*
2,00	21	77,9524	16,08874		
3,00	141	82,1631	13,52544		
4,00	446	84,0067	13,40074		
5,00	58	86,9655	13,60723		
6,00	84	84,6310	14,85819		
7,00	269	85,5725	14,45191		
Toplam	1033	84,0949	13,96406		

* p<0.01

Analiz sonuçlarına bakıldığında, karşı cinsle duyulan güven derecesiyle genel uyum puanları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur (F=3.85, p<0.01). Hangi dereceler arasında farklılaşma olduğunu görebilmek için Post Hoc analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda, çok güveniyorum/7 (ort.=85,57), güveniyorum/6 (ort.=84,63), az güveniyorum/5 (ort.=86,95), kararsızım/4 (ort.=84,01) ile hiç güvenmiyorum/1 (ort.=72,07) arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. 7, 6, 5 ve 4 derecede karşı cinsle güven duyduğunu işaretleyen öğrencilerin, 1 derecede karşı cinsle güven duyduğunu işaretleyen öğrencilere göre genel uyumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

3.17. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Karşı Cinsle Duyulan Bağlılık Derecesi ile İlişkisi

Üniversite öğrencilerinin genel uyum puanlarının öğrencilerin karşı cinsle duydukları bağlılık derecesine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tek Yönlü Varyans Analiziyle incelenmiştir. Bulgular Tablo 3.17.'de sunulmuştur.

Tablo 3.17. Üniversite Öğrencilerinin Genel Uyumlarının Karşı Cinsle Duyulan Bağlılık Derecesi ile İlgili Toplam Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Karşı Cinsle Bağlılık Derecesi	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p
1,00	25	78,6000	13,47529	2,112	,053
2,00	24	80,5417	14,65837		
3,00	135	81,6815	13,70077		
4,00	435	84,3609	13,33444		
5,00	66	87,1364	12,12738		
6,00	85	84,3294	14,44562		
7,00	263	84,9011	15,11577		
Toplam	1033	84,0949	13,96406		

p>0.05

Analiz sonuçlarına bakıldığında, öğrencilerin derecelendirdikleri karşı cinsle bağlılık düzeyleri ile genel uyumları arasında anlamlı bir ilişki elde edilememiştir (p>0.05).

4. BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmanın bulgular bölümünde verilen sonuçlar tartışılmıştır.

Araştırmanın hipotezi olan bağlanma stillerinin genel uyum üzerindeki etkisi ile ilgili bulgulara bakıldığında, güvenli bağlanma stili olan üniversite öğrencilerinin korkulu, kayıtsız ve saplantılı bağlanma stillerine oranla daha yüksek genel uyumlarının olduğu bulunmuştur. Güvenli bağlanma stili olan bireylerin diğerleriyle daha kolay iletişim kurduğu, kendilerini değerli hissettikleri ve diğerlerini de güvenilebilir gördükleri için daha kolay hem çevrelerindeki insanlara hem de durumlara uyum sağlayabilmektedirler. Bu nedenle, korkulu, kayıtsız ve saplantılı bağlanan bireylerin diğerleriyle daha güvensiz ve sağlıklı olmayan ilişkiler kurdukları göz önüne alındığında, güvenli bağlanma stili olan öğrencilerin genel uyum puanlarının, korkulu, kayıtsız ve saplantılı bağlanma stili olan öğrencilerin genel uyum puanlarından daha yüksek olması beklenen bir sonuçtur.

Bununla birlikte, genel uyumla ilişkisi olabileceği düşünülen başka değişkenler de analiz edilmiştir. Analizler sonucunda, yaş değişkeni ile genel uyum puanları arasında anlamlı bir farklılaşma elde edilmiştir. 23 yaş ve üzerindeki öğrencilerin 18-20 yaş ve 21-22 yaş aralığında olan öğrencilere göre genel uyumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Yani örnekteki en yüksek yaş grubundaki 23 yaş ve üzeri öğrenciler, 18-22 yaş aralığındaki öğrencilerden daha

yüksek uyum puanları bulunmaktadır. Bu durumun, yaşın ilerlemesiyle birlikte olgunlaşma ve çevreye alışma sürecinin katısıyla olabileceğini düşündürmektedir.

Analiz sonuçlarına göre, bu araştırmada cinsiyete göre öğrencilerin genel uyum puanlarında anlamlı bir farklılaşma elde edilememiştir. Üniversitedeki kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin genel uyumları arasında herhangi bir fark bulunmamaktadır.

Yukarıdaki bulguyu destekleyen literatürde başka çalışmalar da bulunmaktadır (Alver, 1998; Arı, 1989; Erdoğan, Şimşek-Bekir ve Şanlı, 2005; Kuru, 2003).

Bununla birlikte uyum düzeyleri ile cinsiyet arasında anlamlı farklılaşma olduğunu gösteren araştırmalar da vardır. Bu araştırmalarda ise erkek öğrenciler, kız öğrencilere göre daha uyumlu bulunmuştur (Ceylan, 2000; Kızıltan, 1984; Şahin ve Tunçel, 2008).

Öğrencilerin okudukları bölümlerle genel uyumları arasında herhangi bir farklılaşma olup olmadığına bakılmış, makine mühendisliğinde okuyan öğrencilerin, sınıf öğretmenliğinde okuyan öğrencilere göre daha yüksek genel uyumlarının olduğu bulunmuştur.

Şahin ve Tunçel (2008) öğrenim görülen bölümlerle uyum arasındaki ilişkiyi incelemek için Gazi Üniversitesi, Ahi Evran Üniversitesi ve Kastamonu Üniversitesi sınıf öğretmenliği ve beden eğitimi öğretmenliğinde öğrenim gören 561 öğrenciyi karşılaştırılmış ve beden eğitimi bölümündeki öğrencilerin daha yüksek genel uyumlarının olduğu saptanmıştır.

Arı (1989) ise Selçuk üniversitesinde öğrenim gören 1. ve 4. sınıflardan toplam 426 öğrenci ile yaptığı araştırmada Fen Bilimleri, Yabancı Diller, Türk Dili ve Edebiyatı, Sosyal Bilgiler Bölümü öğrencilerinin genel uyumları arasında

farklılaşmaya bakmıştır. Fakat bu bölümler arasında genel uyum üzerinde anlamlı bir farklılık elde edememiştir.

Alver, (1998) yaptığı çalışma da öğrenim görülen alanlarla genel uyum arasında herhangi bir farklılık elde edememiştir.

Karşı cinse duyulan güven derecesiyle genel uyum puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 7, 6, 5 ve 4 derecede karşı cinse güven duyduğunu işaretleyen öğrencilerin, 1 derecede karşı cinse güven duyduğunu işaretleyen öğrencilere göre genel uyumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yani öğrencilerin yakın ilişkiye girdiği karşı cinse güven duyguları arttıkça uyum düzeylerinin de arttığı bulunmuştur. Öğrencilerin karşı cinsle duygusal ilişkilerinde güven duygusunun yüksek olması, bireylerin daha sağlıklı kişiler arası ilişkiler kurmalarına yardımcı olup aynı zamanda kendilerine manevi destek veren yakın kişilerin olduğunu hissetmeleri onların genel uyumlarını arttırabileceği düşünülebilir.

Sınıf değişkeni ile genel uyum puanları incelendiğinde, herhangi bir anlamlı farklılık elde edilememiştir. Yani 1., 2., 3. ve 4. sınıfa devam eden öğrencilerin genel uyumları arasında bir fark bulunmamaktadır.

Yukarıdaki bulguya benzer şekilde, Arı (1989) üniversitenin 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin genel uyum puanlarını karşılaştırmış ve anlamlı bir farklılık bulamamıştır.

Bu bulgulardan farklı olarak, Şahin ve Tunçel (2008), 4. sınıf öğrencileri 1. sınıf öğrencilerinden daha fazla kişisel uyum puanı aldıklarını belirtmektedir.

Araştırmada anne-babanın eğitim düzeyi, çalışma durumları ve birliktelik durumlarına göre öğrencilerin genel uyumlarında bir farklılaşma bulunamamıştır.

Yukarıdaki bulgudan farklı olarak, Özkan ve Yılmaz (2010) Balıkesir Üniversitesi'nde 1. ve 2. sınıfa devam eden 459 öğrenci ile yaptığı çalışmada anne-

baba eğitim düzeyi ve babanın çalışma durumunun öğrencilerin üniversiteye uyum sorununu anlamlı düzeyde etkilediğini belirtmektedirler.

Öğrencilerin 0-1 yaş arası onlara bakım veren kişi ile genel uyumları arasında bir etkileşim olup olmadığına bakılmış ve anlamlı bir farklılık elde edilememiştir. Bakım veren kişinin kim olduğu kişinin yetişkinlikteki uyum sürecini etkilemediği görülmektedir.

Araştırmada etkinliğe katılım ile genel uyum arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Yani öğrencilerin sosyal ve kültürel etkinliklere katılımları onların uyum düzeylerini etkilememektedir. Etkinliğe katılan öğrenci sayısı yüksek olmasına rağmen uyum sorunu yaşayan öğrenciler bulunmaktadır. Bunun nedeni ise öğrencilerin tek başlarına veya sadece aile üyeleriyle birlikte etkinlikler gerçekleştirmesi olabilir.

Bu bulgudan farklı olarak, Karahan ve arkadaşları (2005) sosyo-kültürel etkinliklere aktif olarak katılan öğrencilerin üniversite ortamına uyum düzeylerinin, katılmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Özkan ve Yılmaz (2010) ise kültürel etkinliklere katılmakta zorluk yaşayan öğrencilerin üniversiteye uyumda sorun yaşadıklarını belirtmektedir.

Öğrencilerin karşı cinsle duygusal ilişkilerinin olup olmaması, varsa ilişki süresi ve onlara bağlılıklarına ilişkin verileriyle genel uyum puanları arasında anlamlı bir farklılık elde edilememiştir. Analiz sonuçlarında karşı cinse güven duygusu, genel uyum üzerinde önem taşımaktayken bağlılık duygusunda etkisi bulunamamıştır. Öğrencilerin karşı cinsle etkileşimlerinin uyum süreçlerine etkisine dair başka çalışmaların yapılması bu konuda daha sağlıklı bilgi elde edilmesine yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin güvenli bağlanmaları, onların genel uyum düzeylerini arttırdığı bulunmuştur. Bu bulgu çerçevesinde üniversitede, korkulu, kayıtsız ve saplantılı bağlanma stili olan öğrencilerin bağlanma figürlerine karşı güvenli bağlanmalarını artırıcı danışmanlık hizmetleri verilebilir. Bu sayede öğrencilerin uyumlarında da yükselme gözlenebilir. Ayrıca uyum sorunu tespit edilen öğrencilerin bu sorunun kaynağında ebeveynle kurulan bağlanma stiline olup olmadığı araştırılması öğrencinin ailesi ile yaşayabileceği sorunlarını çözme aşamasında yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Bununla birlikte araştırmada öğrencilerin karşı cinse güven dereceleri arttıkça uyumlarının da yükseldiği şeklinde elde edilen sonuç göz önünde bulundurulursa öğrencilerin yaşadıkları güven problemleri üzerinde durulabilir. Uyum sorunu olan öğrencilerin güven duygularının artması onların diğer insanlarla daha sağlıklı ilişkiler kurmasında etkili olabilir.

Uyum problemi yaşadığını dile getiren veya bir takım anketlerle, genel taramalarla uyum sıkıntısı olduğu tespit edilen öğrencilerin, uyum problemlerini azaltmak ve ortadan kaldırmak için bir takım düzenlemeler ve faaliyetler hazırlanabilir. Öğrencilerin uyum sürecini kolaylaştıracak, kişilerarası ilişkilerini düzenleyecek eğitimler ve seminerler düzenlenebilir. Bunun yanı sıra, streslerini atabilecekleri sosyal, kültürel ve sportif etkinlikleri gerçekleştirebilecekleri alanlar oluşturulabilir. Üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin yeni bir çevrenin verdiği kaygı ve stres her zaman göz önünde bulundurulmalıdır. Yeni gelen öğrenciler için bilgilendirme ve oryantasyon çalışmalarının yapılmasının etkili olabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışma, her fakülteden öğrenci seçilmesine rağmen sadece Uşak Üniversitesi öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Ayrıca sadece üniversite

öğrencilerinin genel uyum düzeylerine bakılmıştır. Farklı üniversitelerden öğrenci gruplarıyla yapılacak çalışmalarla, genel uyumun yanında kişisel ve sosyal uyumlara da bakılarak daha detaylı araştırma bulguları elde edilebilir. Bu sayede hem örneklem genişletilebilir hem de bağlanma stillerinin ve diğer değişkenlerin, kişisel ve sosyal uyum üzerinde etkisi araştırılabilir. Bu durumda da, üniversite öğrencilerinin kişisel uyum alanında mı, sosyal uyum alanında mı yoksa genel uyumlarında mı sorun yaşadıkları tespit edilerek sorun yaşanan uyum alanlarına özgü çözümler üretilebilir.

KAYNAKLAR

- Adler, A. (1994). *Yaşama Sanatı*. İstanbul, Say Yayınları.
- Ainsworth, M., Blehar, M., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment*. Hillsdale, N.J. Lawrence Erlbaum Associates.
- Ainsworth, M. (1993). *Attachments and other affectional bonds across the life cycle*. 2 aralık 2009 tarihinde <http://books.google.com.tr/books> adresinden alındı.
- Akbalık, F. G., Karaduman, B. D., Oral, E. A. & Özdoğan, B. (2003). Yurtdışından dönen Türk öğrencilerin uyum düzeyleri ve benlik algıları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36, 1-2.
- Aktaş, Y. (1997). Üniversite öğrencilerinin uyum düzeylerinin incelenmesi: uzunlamasına bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 107-110.
- Akyüz, H. (1996). Aile sosyolojisi ile eğitim sosyolojisinin ilişkisi. *AÜFEF Edebiyat Bilimleri Araştırma Dergisi*, 23.
- Alantar, Z. & Maner, F. (2008). Bağlanma kuramı açısından yeme bozuklukları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 9, 97-104.
- Alexander, R., Feeney, J., Noller, P. & Hohaus, L. (1998). *Attachment style and coping resources as predictors of coping strategies in the transition to parenthood*. Changing families, challenging futures 6th Australian Institute of Family Studies Conference, Melbourne.
- Alpan, A. (1992). *Cumhuriyet üniversitesi ve erciyes üniversitesi fen ve edebiyat fakültesi öğrencilerinde çevreye ve üniversiteye uyum sorunları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alperden, N. (1993). *O.D.T.Ü. Öğrencilerinin uyum düzeylerini etkileyen bireysel, sosyal ve ailesel bazı etmenler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara, Hacettepe üniversitesi,
- Alver, B. (1998). *Bireyin Uyum düzeyleri İle Empatik Becerileri Arasındaki İlişkiler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Arı, R. (1989). *Üniversite öğrencilerinin baskın ben durumları ile bazı özlük niteliklerinin, ben durumlarına, atılganlık ve uyum düzeylerine etkisi*. Doktora Tezi, Ankara, Hacettepe üniversitesi, sosyal bilimler enstitüsü.

- Aslan, E. & Arı, R. (2008). Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri ölçeğinin türkçe'ye uyarlama, güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 53-60.
- Aslan, S. (2008). *Bağlanma ve uyum arasındaki ilişkide ayrışma bireyleşmenin aracılığı*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Atkinson, R. L. & Atkinson, R. C. (1995). *Psikolojiye giriş*. (Çev. K. Atakay, M. Atakay & A. Yavuz). İstanbul, cilt 1,2, Sosyal yayınları, 538-539
- Atkinson, R., Smith, E., Bem, D. & Nolen, S. (2002). *Psikolojiye giriş*. (Çev. Yavuz Alogan), Ankara, Arkadaş Yayınları.
- Aydın, O & Aydın, B. H. (1999). *Okul öncesi çocuğun gelişim özellikleri. Marmara üniversitesi anaokulu / anasınıfı öğretmeni el kitabı*. İstanbul, Ya-Pa Yayınları.
- Aydın, A. (2000). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Bursa: Alfa Basım.
- Bahadır, Ş. (2006). *Romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, çatışma çözüm stratejileri ve olumsuz duygu durumunu düzenleme arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Balabanlı, F. (1990) *Öğretmen Liselerinde Okuyan Öğrencilerin Kişisel ve Sosyal uyum Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bartholomew, K. (1990). Avoidance of intimacy: an attachment perspective. *Journal of social personality relationships*, 7, 147-178.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young Adults: a test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*. 61(2), 226-244.
- Başaran, F. (1992). *Psiko-sosyal gelişim, 7-11 yaş çocukları üzerine yapılan bir araştırma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Bayhan-San P. & Artan, İ. (2004). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul, Morpa Yayınları.
- Bayraktar, F. (2007). Olumlu ergen gelişiminde ebeveyn/akran ilişkilerinin önemi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 14 (3).
- Bernard, W. H. & Huckins W. C. (1978). *Dynamics of personal adjustment*. Boston: Hollbrood Press.

- Bilal, G. (1984). *Demokratik ve otoriter olarak algılanan ana-baba tutumlarının çocukların uyum düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Binbaşıoğlu, C. (1990). *Eğitim psikolojisi*. 7. Basım, Ankara, Kadioğlu Matbaası.
- Bishop, J. B. (1990). The university counseling center: An agenda for the 1990s. *Journal of Counseling and Development*, 68, 408-413.
- Bretherton, I. & Walters, E. (1988). Growing points of attachment theory and research . *Infant Mental Health Journal*, 9 (2).
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: john bowlby and mary ainsworth . *Developmental Psychology*, 28(5), 759-775
- Bostan, S. (1993). *14-16 yaş ergenlerinin uyum düzeylerinin ve ana-baba tutumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss, vol. 1: Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1988). Developmental psychiatry comes of age. *The American Journal of Psychiatry*, 145, 1.
- Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları.
- Büyüksahin, A. (2006). *Yakın ilişkilerde bağlanım: yatırım modelinin bağlanma stilleri ve bazı ilişkiyel değişkenler yönünden incelenmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ceylan, E. (2000). *Mesleki sorun düzeyleri farklı okul rehber öğretmenlerinin kişisel ve sosyal uyum düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*, Eskişehir, Ankara Üniversitesi Yayınları 15, 19-21.
- Collins, N. L. & Read, S. J. (1994). Cognitive representations of attachment: The structure and function of working models. In K. Bartholomew & D. Perlman (Eds.), *Advances in personal relationships: Vol. 5. Attachment processes in adulthood* (53–90). London: Jessica Kingsley.
- Cummings, E. M. (1980). Caregiver stability and attachment in infant day care. *Developmental Psychology*, 16, 31-37.
- Cüceloğlu, D. (1997). *İnsan ve davranışı*. 7. Basım, İstanbul. Remzi Kitabevi,
- Çağdaş, A. & Secer, Z. (2002). *Çocuk ve ergende sosyal ve ahlak gelişimi*. İstanbul, Nobel Yayınevi.

- Çelik, S. (2004). *Bağlanma yönelimli psikoeğitim grup programının saplantılı Bağlanma biçimine sahip üniversite öğrencilerinin bağlanma biçimleri üzerine etkisi*. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Doktora Tezi.
- Çetin, F., Bilkay, A. A. & Kaymak, D. A. (2003). *Çocuklarda sosyal Beceriler*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Daniel, S. I. F. (2005). "Adult Attachment Patterns And Individual Psychotherapy: A Review." *Clinical Psychology Review*, www.sciencedirect.com, 13 Aralık 2009 tarihinde alındı.
- Damarlı, Ö. (2006). *Ergenlerde toplumsal cinsiyet rolleri, bağlanma stilleri ve benlik kavramı arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Deniz, M. E. (2006). Ergenlerde bağlanma stilleri ile çocukluk istismarları ve suçluluk-utanç arasındaki ilişki. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6.
- Duru, E. (2008). Sosyal bağlılık ve sosyal desteğin yalnızlık üzerine doğrudan ve dolaylı rollerinin üniversiteye uyum süreci çerçevesinde incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 29 (3), 13-24.
- Dusek, B. (1987). *Adolescent development and behavior*. USA, Prentice-Hall International Inc.
- Egeland, B. & Farber, E. (1984). Infant-mother attachment: related to its development and changes over time. *Child Development*, 55, 753-771.
- Enochs, W. K. & Roland, C. B. (2006). Social adjustment of collage freshmen: the importance of gender. *proQuest Psychology Journals*, 63-73.
- Enochs, W. K. & Roland, C. B. (2006). Social adjustment of college freshmen: the importance of gender and living environment. *College Student Journal*, 40 (1), 63-73.
- Erden, M. & Akman, A. (1997). *Eğitim psikolojisi gelişim öğrenme öğretme*. İstanbul, Arkadaş Yayınevi.
- Erdoğan, E., Bekir, Ş. H. & Şanlı, S. H. (2005). Gazi üniversitesi eğitim fakültesi öğrencilerinin ekonomik, sosyal, kültürel uyum sorunlarını etkileyen bazı etmenler. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 1-13.
- Erjem, Y. & Kızılçelik, S. (1992). *Açıklamalı sosyoloji terimler sözlüğü*. Konya, Göksü Matbaası.
- Erkuş, A. (1994). *Psikolojik terimler sözlüğü*. Ankara, Emel Matbaacılık.

- Escobedo, L. G., Reddy, M. & Ducant, R. H. (1997). Relationship between cigarette smoking on health risk on problem behaviours. *Among NS Adolescent Arch Pediatr Adolese Med*, 151, 66-71.
- Farran, D. C. & Ramey, C. T. (1977). İnfant day care and attachment behaviour towards mothers and teachers. *Child Development*, 48, 112-116.
- Gander, M.L. & Gardner, H.W. (2001). *Çocuk ve ergen gelişimi*. Onur, B. (Ed). Ankara: İmge Kitapevi.
- Geçtan, E. (1992). *Çağdaş yaşam ve normal dışı davranışlar*. 8. Basım, İstanbul, Remzi Kitabevi,
- Grusec, J.E. & Lytton, H. (1998). *Social development: history, theory and research*. New York: Springer-Verlag.
- Grossmann, K. E. (1995). *The evolution and history of attachment research and theory' attachment theory: social, development and clinical perspectives*. Ed. Goldberg, S., Muir, R., Kerr, J., The Analytic Press, İnc., pp 85-121.
- Güngör, D. (2000). *Bağlanma stillerinin ve zihinsel modellerin kusaklara aktarımında anababalık stillerinin rolü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hamarta, E. (2004). *Üniversite öğrencilerinin yakın ilişkilerindeki bazı değişkenlerin (benlik saygısı, depresyon ve saplantılı düşünme) bağlanma stilleri açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Hazan, C. & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 1, 1-22.
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52 (3), 511-524.
- Hazan, C., & Diamond, L. M. (2000). The place of attachment in human mating. *Review of General Psychology*, 4, 186-204.
- Hepner, P. P., Kivlighan, D. M., Good, G. E., Roehlke, H. J., Hills, H. I., & Ashby, J. S. (1994). Presenting problems of university counseling center clients: A snapshot and ultivariate classification scheme. *Journal of Counseling Psychology*, 41, 315-324.
- Hortaçsu, N. (1991). *İnsan ilişkileri*. Ankara, İmge Kitapevi.
- Howing, P, T., Wodarski, J. Kurts, P, D. & Gaudin, S, M. (1990). The empricial bas efor the implemenation of social skills training with malrested. *Children Social Work*. 460-477.

- Hudock, E. B. (1980). *Developmental psychology a life-span approach*. New Delhi, Mc Graw-Hill Public Company.
- Işınso, M. (2003). *İkili ilişki biçimi ve süresi ile bağlanma stilleri arasındaki bağlantılar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Johnson, J.G., Quigley, J.F. & Sherman, M.F. (1997). Adolescent personality disorder symptoms mediate the relationship between perceived parental behavior and Axis I symptomatology. *Journal Personal Disorders*, 11, 381-390.
- Kapçı, E. G. & Küçüker, S. (2006). Ana babaya bağlanma ölçeği: türk üniversite öğrencilerinde psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(4), 286-295.
- Kaplan, H.I., Sadock, B.J., Grebb, J.A. (1994). *Synopsis of psychiatry*. Baltimore Maryland, 161-165.
- Karahan, T. F., Sardoğan, M. E., Özkamalı, E. & Dicle, A. N. (2005). Üniversite 1. sınıf öğrencilerinin üniversiteye uyum düzeylerinin sosyo-kültürel etkinlikler açısından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(30), 63-72.
- Kassel, D. J., Wardle, M. & Roberts E. J. (2007). Adult attachment security and collage student substance use. *Addictive Behaviors*, 10 Ocak 2010 tarihinde www.sciencedirect.com adresinden alındı.
- Keskin, G. & Çam, O. (2008). Ergenlerin ruhsal durumları ve anne baba tutumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, (9), 139-147.
- Keskin, G & Çam, O. (2009). Ergenlik ve bağlanma süreci: Ruh sağlığı açısından literatürün gözden geçirilmesi. *Yeni Symposium Journal*, (47), 2.
- Kızıltan, G. (1984) *Üniversite Öğrencilerinin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Etmenler*, Yayınlanmamış Doktora Tezi , Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kobak, R. R. & Sceery, A. (1988). Attachment in late adolescence: working models, affect regulation, and representations of self and others. *Child Development*, 59, 135-146.
- Kobak, R.R., & Hazan,C. (1991). Attachment in marriage: Effects of security and accuracy of working models. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 861-869.

- Kumbasar, H & Bulut, I. (1997). Uyum Bozukluğu Tanısı Konan Üniversite Öğrencilerinin Aile İşlevlerini Değerlendirme Biçimleri. *Yeni Symposium*, 35(4), 126-131.
- Kurç, G. (1989) *Bazı kişisel sosyal ekonomik ve kültürel değişkenlerin lise öğrencilerinin uyum alanları ve uyum yöntemlerine etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kuru, E. (2003). Farklı statüdeki beden eğitimi bölümü öğrencilerinin kişilik özellikleri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 175-191.
- Ladd, G. W. & Mize, J. (1983). A cognitive social learning model of Social skills training. *Psychological Reveiw*.
- Levy, M.B., & Davis, K.E. (1988). Love styles and attachment styles compared: Their relations to each other and to various relationship characteristics. *Journal of Social and Personal Relationships*, 5,439-471.
- Lopez, F.G., & Brennan, K. A. (2000). Dynamic processes underlying adult attachment organization: Toward an attachment theoretical perspective on the healthy and effective self. *Journal of Counseling Psychology*, 47, 283-300.
- Main, M., & Solomon, J. (1986). Discovery of an insecure-disorganized/ disoriented attachment pattern: Procedures, findings and implications for the classification of behavior. T. B. Brazelton & M. Yogman (Ed), *Affective Development in Infancy*, 95-124. Norwood, NJ: Ablex.
- McCutcheon, L. E. (1998). Self-defeating personality and attachment revisited. *Psychological Reports*, 83, 1153-1154.
- Morgan, J.J.B. & Cole, L. (2001). *Çocuk ve gençlik psikolojisi*. İstanbul, Milli Eğitim Basımevi.
- Morsünbül, Ü. (2005). *Ergenlikte kimlik statülerinin bağlanma stilleri, cinsiyet ve eğitim düzeyi açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Morsünbül, Ü. & Tümen, B. (2008). Ergenlik döneminde kimlik ve bağlanma ilişkileri: kimlik statüleri ve bağlanma stilleri üzerinden bir inceleme. *Çocuk Ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 15 (1).
- Mudore, C. F. (1999). Off to collage: making the adjustment. *Career Worl*. 26. 28-29. *Development*, 78. 251-266.
- Oral, N. (2006). *Yeme tutum bozukluğu ile kişilerarası şemalar, bağlanma stilleri, kişilerarası ilişki tarzları ve öfke arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Orçan, M. & Deniz, E. (2004). *Anaokuluna devam eden altı yaş çocuklarının sosyal uyumlarının incelenmesi*. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitimi Fakültesi I. Uluslar arası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi. Kongre Kitabı. 2, 310-321.
- Önder, A. (2003). *Okulöncesi çocukları için eğitici drama uygulamaları*. İstanbul, Morpa Yayınları.
- Öner, N. (1997). *Türkiye’de kullanılan psikolojik testler*. 3. Baskı, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Özgüven, H. D. & Tuncer, E. T. (1997). Uyum bozukluğu. *Kriz Dergisi*, 5(2), DOI: 10.1501/Kriz_0000000016.
- Özgüven, İ. E. (1991). Üniversite öğrencilerinin sorunları ve başetme yolları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (7)5- 13.
- Özgüven, İ. E. (1992). *Hacettepe kişilik envanteri*. Ankara, Odak Ofset Matbaacılık.
- Özgüven, İ. E. (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*. Ankara, Pegem Yayınları.
- Özkan, S. & Yılmaz, E. (2010). Üniversite öğrencilerinin üniversite yaşamına uyum durumları (bandırma örneği). *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 5(13).
- Perris, C. (1988). A theoretical framework for linking the experience of dysfunctional parental rearing attitudes with manifest psychopathology. *Acta Psychiatr Scand*, 344, 93-109.
- Quintana, S. M. & Lapsley, D. K. (1990). Rapprochement in late adolescent separationindividuation: A structural equations approach. *Journal of Adolescence*, 13, 371-385.
- Rodgers, L. S. & Tennison, L. R. (2009). A preliminary assessment of adjustment Disorder among first-year college students. *Archives of Psychiatric Nursing*, 23(3), 220–230.
- Rose-Krasnor, L., Rubin, K.H., Booth,C.L. & Coplan, R. (1996). The Relation of maternal directiveness and child attachment security to social Competence in preschoolers. *International Journal of Behavioral Development*, 19: 309-325.
- Rosenstain, D.S. & Horowitz, H.A.(1996). Adolescent attachment and psychopathology. *Journal of Consulting and Clinical Psychology* 64, 244-253.
- Sable, P. (2008). What is adult attachment? *Clinical Social Work Journal* 36:21–30 DOI 10.1007/s10615-007-0110-8.
- Safran, J. D. (1990). Towards a refinement of cognitive therapy in light of interpersonal theory: I. Theory. *Clinic Psychology Review*, 10, 87-105.

- Seven, S.(2006). *6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeyleri İle Bağlanma Durumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Solmuş, T. (2003). Romantik bağlanma II: İlişkisel değişkenler ve ilişki süreci. *Türk Psikoloji Bülteni*, 28-29.
- Soysal, A. Ş., Bodur, Ş., İşeri, E. ve Şenol, S. (2005). Bebeklik Dönemindeki Bağlanma Sürecine Genel Bir Bakış. *Klinik Psikiyatri*, (8), 88-99.
- Sonuvar, B. (1999). *Cocuk ruh sağlığı yonunden koruyucu etkenler. Ben hasta değilim*. İstanbul: Nobel Yayınevi.
- Stone, G. L., & Archer, J. (1990). College and university counseling centers in the 1990s: Challenges and limits. *The Counseling Psychologist*, 18, 539-607.
- Sumer, N. (2006). Categorical and dimensional comparison of adult attachment measures. *Turkish Journal of Psychology*, 21, 1-22.
- Sümer, N. & Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin türk örnekleme üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 71-106.
- Şahin, C. & Tunçel, M. (2008). Sınıf öğretmenliği ve beden eğitimi öğretmenliğinde öğrenim gören öğrencilerin psikososyal uyum düzeylerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 9(2), 45-50.
- Thompson RJ, Zeman JL & Fanurik D. (1992) The role of parent stress and coping and family functioning in parent and child adjustment to duchenne muscular dystrophy. *Journal Clinical Psychology*, 48(1),11-19.
- Turhan, M. (1983). *Cemiyet içinde fert II*. İstanbul, Milli Eğitim Basımevi.
- Tutarel-Kışlak, Ş. & Çavuşoğlu, Ş. (2006). Evlilik uyumu, bağlanma stilleri, yüklemeler ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3(9), 61-69.
- Uzamaz, F. (2000). Ergenlerde sosyal beceriler ve değerlendirme yöntemleri. *Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(6), 32.
- Walker, H. M., McConnel, S., Holmes, D., Todis, B., Walker, J. & Golden, N. (1988). *The Walker Social Skills Curriculum. The acceptprogram*. Austin, TX:Pro-Ed.
- Waters, E., Crowell, J., Elliott, M., Corcoran, D. & Treboux, D. (2002) Bowlby's secure base theory and the social/personality psychology of attachment styles: work(s) in progress. *Attachment & Human Development*, 4(2), 230-42
- Whirter J. Mc. & Acar, N. V. (2000). *Ergen ve çocukla iletişim*. Ankara, Us-A Yayıncılık.

- Yapıcı, S. & Yapıcı, M. (2005). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Ankara, Anı Yayıncılık.
- Yavuzer, H. (1993). *Ana-baba ve çocuk. Remzi kitabevi*. 6. Basım. İstanbul.
- Yavuzer, H. (1998). *Çocuk psikolojisi*. 16. Basım, İstanbul, Remzi Kitabevi,
- Yavuzer, H. (2003). *Çocuğu tanımak ve anlamak*. İstanbul, Remzi Kitabevi.
- Yörükoğlu, A. (1990). *Gençlik çağı*. 7. Basım, Ankara, Özgür Yayın Dağıtım.
- Yörükoğlu, A. (2005). Gençlik çağı ruh sağlığı ve ruhsal sorunları, 12 Nisan 2010 tarihinde <http://www.kriminoloji.com/genclik%20cagi.htm> adresinden indirildi.
- Yunger, J. L., Corby, B.C., & Perry, D. G. (2005). Dimensions of Attachment in Middle Childhood. K. A. Kerns, & R.A. Richardson (Ed), *Attachment in Middle Childhood*, 89-114. New York. London: The Guilford Press.
- Zeanah, C. H., Boris, N.W. & Larriey, J.A. (1997). Infant development and developmantal risk: a review of the past 10 years. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*. 36(2), 165-178.
- Zimmermann, P. & Becker-Stoll, F. (2002). Stability of attachment representations during adolescence: the influence of ego-identity status. *Journal of Adolescence*, 25 (1), 107-124.

EK 1

HACETTEPE KİŞİLİK ENVANTERİ (HKE)

(Takım A)

(İKİNCİ REVİZYON)

Prof. Dr. İbrahim Ethem ÖZGÜVEN

ACIKLAMA:

Envanter için **EVET** ya da **HAYIR** şeklinde cevaplandırabilecek sorular vardır. Bu sorular çeşitli durumlarda sizin genellikle ne düşündüğünüz, nasıl uygulandığınız ve ne şekilde davranışta bulunduğunuz ile ilgilidir.

Her soruya cevaplandırırken önce sizin için cevabın ***Evet*** mi yoksa ***Hayır*** mı olduğunu kararlaştırınız, sonra da cevap kağıdında uygun yeri karalayarak işaretleyiniz. Cevaplandırmanın nasıl yapacağını görmek için aşağıda iki örnek verilmiştir.

ÖRNEKLER:

	<u>EVET</u>
<u>HAYIR</u>	
1. Geceleri sık sık rüya görür müsünüz?	/ /
2. Arkadaşlarınızdan memnun musunuz?	 /
/	

Eğer sık sık rüya görmüyorsanız HAYIR, arkadaşlarınızdan memnunsanız EVET cevabını, yukarıdaki örnekte olduğu gibi işaretlersiniz.

Açıklamanın tamamını okuduktan sonra cevaplandırmaya başlayınız. Envanter üzerine hiçbir şey yazmayınız, cevaplarınızı CEVAP KAĞIDI üzerine işaretleyiniz. Cevaplandırırken bir kişi olarak sadece kendi gerçek durumumuzu ifade ediniz. Bir soru üzerinde fazla zaman harcamayınız. İlk aklınıza gelen cevabı işaretleyiniz. Atlamadan soruların hepsini cevaplandırınız.

1. Başkaları sizinle tartışmaya kalkınca hemen rahatsız olur musunuz? **Evet ( ), Hayır()**
2. Zıt görüşte olanlara rağmen planınızı genellikle uygulayabilir misiniz? **Evet ( ), Hayır()**
3. Yaptıklarınıza üzüldüğünüz zamanlar çok oluyor mu? **Evet ( ), Hayır()**
4. Bazı anlamsız düşünceler zihninizi meşgul edip sizi rahatsız eder mi? **Evet ( ), Hayır()**
5. Bir şanssızlığa uğrayacağınızdan korkuyor musunuz? **Evet ( ), Hayır()**
6. Oturduğunuz yerde duramaz hale geldiğiniz zamanlar olur mu? **Evet ( ), Hayır()**
7. Sık sık önemsiz şeyleri kendinize dert ediniz misiniz? **Evet ( ), Hayır()**
8. Diğer insanlarla tanışmakta zorluk çeker misiniz? **Evet ( ), Hayır()**
9. Çözemediğiniz ve cesaretinizi kıran sorunlarınız ve sorumluluklarınız var mı? **Evet ( ), Hayır()**
10. Bazen hiç kimsenin size iyi anlayamadığını düşündüğünüz olur mu? **Evet ( ), Hayır()**
11. Arkadaşlarınızla dışarıda çok fazla zaman harcadığınızı için aileniz sizden şikayet ettiği olur mu? **Evet ( ), Hayır()**
12. Aile içinde kararlar alınırken sizin de fikirlerinizi alırlar mı? **Evet ( ), Hayır()**
13. İnsanları birbirleri ile tanıştırmak size kolay gelir mi? **Evet ( ), Hayır()**
14. Olabildiğince kalabalıktan uzak kalmak eğiliminiz var mı? **Evet ( ), Hayır()**
15. Arkadaşlarınız sosyal ilişkilerinizi istenilen düzeyde bulurlar mı? **Evet ( ), Hayır()**
16. Tanışmadığınız yeni birisine de dostça davranmak gerekir mi? **Evet ( ), Hayır()**
17. Yasalara uymayan davranışları için insanlar haklı görülebilir mi? **Evet ( ), Hayır()**
18. Başkalarına sır vermek size güç gelir mi? **Evet ( ), Hayır()**
19. Saygısız oluşlarından dolayı gençlerden öç almak istediğiniz zamanlar oluyor mu? **Evet ( ), Hayır()**
20. Çoğu zaman yanlış veya kötü bir şey yapacağınızdan kaygılanır mısınız? **Evet ( ), Hayır()**
21. Size kötü davrandıkları için öç almayı isteğiniz kişiler oldu mu? **Evet ( ), Hayır()**
22. Fikirlerinizi başkalarına kabul ettirmenin güç olduğu kanısında mısınız? **Evet ( ), Hayır()**
23. Çoğu zaman başkalarının aynı konuda ne karar verdiklerini öğrenme zorunluluğu duyar mısınız? **Evet ( ), Hayır()**
24. Hoş olmadığı için sizi uzun zamandır üzen bir yaşantınız var mı? **Evet ( ), Hayır()**
25. Duygularınızı kontrol altında tutabiliyor musunuz? **Evet ( ), Hayır()**
26. Güç bir durumla karşılaşacağınız düşünce heyecanlanır ve terler misiniz? **Evet ( ), Hayır()**
27. Görme gücünüzdeki bozukluklardan sık sık yakınır mısınız? **Evet ( ), Hayır()**
28. Aileniz bireyleri ile sık sık tartışmalarınız olur mu? **Evet ( ), Hayır()**

29. Beklentinizin üstünde dostluk gösteren insanlara karşı dikkatli olmaya çalışır mısınız? **Evet ( ), Hayır()**
30. Dikkatinizi bir konu üzerinizde toplamada çok güçlük çeker misiniz? **Evet ( ), Hayır()**
31. Çoğu zaman tüm vücudunuzda bir kırıklık, halsizlik hisseder misiniz? **Evet ( ), Hayır()**
32. Aileniz, onlara karşı düşünceli davrandığınız kanısında mıdır? **Evet ( ), Hayır()**
33. Aileniz bireyleri genellikle birbirine karşı sakın davranırlar mı? **Evet ( ), Hayır()**
34. Birbiri ile şakalaşan kimseler arasında olmak ister misiniz? **Evet ( ), Hayır()**
35. Diğer insanlarla ilişki kurmada sizi yetenekli bulurlar mı? **Evet ( ), Hayır()**
36. Genellikle karşı cinsten birisi ile çalışmaktan hoşlanır mısınız? **Evet ( ), Hayır()**
37. Sahibine haber vermeden bazı şeyleri ödünç almak doğru sayılabilir mi? **Evet ( ), Hayır()**
38. Kişinin toplumdaki adet ve geleneklere uyması sizce önemli midir? **Evet ( ), Hayır()**
39. Kendini beğenmiş oldukları için çevrenizdeki çoğu kişileri uyarmak zorunda kaldığınız oluyor mu? **Evet ( ), Hayır()**
40. Hakkınızda dedikodu yapacaklarından kurtulmak size kolay gelir mi? **Evet ( ), Hayır()**
41. Zararsız yalanlar söyleyerek zor durumlardan kurtulmak size kolay gelir mi? **Evet ( ), Hayır()**
42. Arkadaşlarınız sizi, “eğriye eğri doğruya doğru”, diyen bir kişi olarak mı bilirler? **Evet ( ), Hayır()**
43. Çevrenizdeki kişiler önemli konularda sizin görüşünüzü de öğrenmek isterler mi? **Evet ( ), Hayır()**
44. Çevrenizdeki kişilerden kolayca hastalık kapan bir yaradılıştta mısınız? **Evet ( ), Hayır()**
45. “Başaramadığım” gibi bir duygudan rahatsız mısınız? **Evet ( ), Hayır()**
46. Sağlığınıza çok dikkat etmek ihtiyacında mısınız? **Evet ( ), Hayır()**
47. İçinde bulunduğunuz koşullardan dolayı sık sık sinirlendiğiniz olur mu? **Evet ( ), Hayır()**
48. Belli etmeseniz bile çevrenizdekilere sık sık darıldığınız olur mu? **Evet ( ), Hayır()**
49. Moralinizin bozulduğu ve bundan kurtulmanın çok zor olduğu zamanlar oluyor mu? **Evet ( ), Hayır()**
50. Çevrenizdeki kişilerin çoğu ile arkadaşlık etmek yerine yalnız olmayı tercih eder misiniz? **Evet ( ), Hayır()**
51. Tanıdıklarının bulunmadığı bir çevrede sıkılganlık çeker misiniz? **Evet ( ), Hayır()**

52. Ailenizdeki kişilerin bazıları size karşı çok cimri davranıyor mu? **Evet ( ), Hayır()**
53. Aileniz çoğu kez her şeye itaat etmenizi beklmeleri sizi kızdırır mı? **Evet ( ), Hayır()**
54. Mutlu olacağınız sayıda ve nitelikte arkadaşlarınız var mı? **Evet ( ), Hayır()**
55. Gürültülü eğlencelere katılmaktan hoşlanır mısınız? **Evet ( ), Hayır()**
56. Sosyal etkinlikler sırasında başkalarını eğlendirmek size zor gelir mi? **Evet ( ), Hayır()**
57. İş ve sorumluluklardan kaçmak her zaman hatalı mıdır? **Evet ( ), Hayır()**
58. İnsan verdiği sözü her zaman yerine getirmeli midir? **Evet ( ), Hayır()**
59. Kapıların açık bırakan kişilerin eşyalarının çalışmasını hak ettikleri görüşüne katılır mısınız? **Evet ( ), Hayır()**
60. Karşıt cinsten birisi ile birlikte olunca genellikle onun cinsiyeti ile ilgili şeyler mi düşünürsünüz? **Evet ( ), Hayır()**
61. Bulduğunuz çevrede çok fazla konu-komşu dedikoduları yapılıyor mu? **Evet ( ), Hayır()**
62. İnsan ilişkilerinde utangaç bir kişi misiniz? **Evet ( ), Hayır()**
63. Kişileri birbirine tanıştırmak ve başkalarına tanıştırmak size kolay gelir mi? **Evet ( ), Hayır()**
64. Başkaları sizi yetenekli ve cesur bulur mu? **Evet ( ), Hayır()**
65. Alıngan bir kişi misiniz? **Evet ( ), Hayır()**
66. Fiziki görünüşünden dolayı görüşlerinizin esnek olduğu kanısında mısınız? **Evet ( ), Hayır()**
67. Duygularınıza olan güveninizden dolayı görüşlerinizin esnek olduğu kanısında mısınız? **Evet ( ), Hayır()**
68. Sık sık kabızlıktan ve mide ağrılarından şikayetiniz olur mu? **Evet ( ), Hayır()**
69. Ara sıra zihninizin ağır işlediğini hisseden misiniz? **Evet ( ), Hayır()**
70. Başkalarının mutluluğunu kıskandığınız zamanlar oluyor mu? **Evet ( ), Hayır()**
71. Başarmayı arzu ettiğiniz şeyleri düşünmek, onları yapmaktan daha çok haz veriyor mu? **Evet ( ), Hayır()**
72. Size açık olan avantajlı durumlardan bazı kişilerin yararlanma çabasında oldukları kanısında mısınız? **Evet ( ), Hayır()**
73. İstekli olduğunuz toplantı veya etkinliklere katılmanız genellikle engellenir mi? **Evet ( ), Hayır()**
74. En az anlayış gördüğünüz yerin aileniz olduğunu düşündünüz oluyor mu? **Evet ( ), Hayır()**
75. Koşulsuz olarak her insana yardım eder misiniz? **Evet ( ), Hayır()**

76. Sönük geçmekte olan bir toplantıya öncülük edip canlandırmak size kolay gelir mi? **Evet ( ), Hayır( )**
77. Çabuk arkadaş edinen bir kişi misiniz? **Evet ( ), Hayır( )**
78. Ortaya çıkan fırsatlarda otobüse ücret ödmeden binmek bir şerefsizlik midir? **Evet ( ), Hayır( )**
79. İşlerinizi düze çıkarmak için pek çok kişinin yalan söylediği kanısında mısınız? **Evet ( ), Hayır( )**
80. Sosyal kurallardan oldukça bağımsız bir yaşantı içinde misiniz? **Evet ( ), Hayır( )**
81. Çevrenizdeki çoğu kişilerin politik görüşleri sizinkine ters düşer mi? **Evet ( ), Hayır( )**
82. Başkalarının saflığını kendi çıkarlarına kullanan kimseleri ayıplar mısınız? **Evet ( ), Hayır( )**
83. Aileniz, sizin başarılı olduğunuz kanısında mıdır? **Evet ( ), Hayır( )**
84. İsteddiğiniz bir işe veya mesleğe girmenizin engellendiği oldu mu? **Evet ( ), Hayır( )**
85. Önemli olmayan konular yüzünden sık sık eleştirildiğiniz olur mu? **Evet ( ), Hayır( )**
86. Yaptığımız bir yanlışın kabul etmek size zor gelir mi? **Evet ( ), Hayır( )**
87. Ailenizin düşündüğü gibi olmama duygusu sizi rahatsız ediyor mu? **Evet ( ), Hayır( )**
88. Belirli bir nedeni olmadan duygularınız kolayca neşeden üzüntüye, üzüntüden neşeye dönüşür mü? **Evet ( ), Hayır( )**
89. Çevrenizdeki insanlara gerçeği kabul ettirmenin güç olduğu zamanlar olur mu? **Evet ( ), Hayır( )**
90. Zihninizi dolduran türlü düşünceler uykunuzu kaçırır mısınız? **Evet ( ), Hayır( )**
91. Genellikle sakın ve meseleleri soğukkanlı olarak ele alan bir kişi misiniz? **Evet ( ), Hayır( )**
92. Zaman zaman aleyhinize çalışan insanların varlığından şüphelendiğiniz olur mu? **Evet ( ), Hayır( )**
93. İnsanların içinde iken bile kendinizi yalnız hissedersiniz mi? **Evet ( ), Hayır( )**
94. Aileniz yeterli düzeyde başarılı olduğunuz kanısında mıdır? **Evet ( ), Hayır( )**
95. Akşamları eve dönüş sizi kaygılandırır mı? **Evet ( ), Hayır( )**
96. Ailenizdeki kişilerden bazılarının yakınlık ve sevginize yeterince karşılık vermediği oluyor mu? **Evet ( ), Hayır( )**
97. Yeni tanıştığınız bir kimse ile konuşmaktan çekinir misiniz? **Evet ( ), Hayır( )**
98. Çevrenizdeki insanlar çoğu zaman sizi hayal kırıklığına uğrattırlar mı? **Evet ( ), Hayır( )**
99. Sizce geçinilmesi güç kişilere de nazik davranılmalı mıdır? **Evet ( ), Hayır( )**
100. Davranışınızın çevresindekilere aykırı düşmesi sizi rahatsız eder mi? **Evet ( ), Hayır( )**

101. Söz dinlemeyip kendisini problemin içine atmakta ısrar eden kişiler cezalarını çekmeli midir? **Evet ( ), Hayır()**
102. Bazı konularda kendi kendinizle kavga içinde misiniz? **Evet ( ), Hayır()**
103. İnatçı kişilere biraz zor kullanmanın onlara ikna etmede yararlı olacağı kanısında mısınız? **Evet ( ), Hayır()**
104. Başkalarının mutluluğunu kıskandığınız zamanlar oluyor mu? **Evet ( ), Hayır()**
105. Başkalarının sizden hoşlandığı duygusu içinde misiniz? **Evet ( ), Hayır()**
106. Yeteneğinizi küçümseyip başladığınız bazı işleri yarım bıraktığınız olur mu? **Evet ( ), Hayır()**
107. Kafesleri içinde olsa da vahşi hayvan görmekten heyecanlanır mısınız? **Evet ( ), Hayır()**
108. Sizi eleştirdikleri zaman sakın kalabiliyor musunuz? **Evet ( ), Hayır()**
109. Kendinizi sinirli bir kişi olarak mı görürsünüz? **Evet ( ), Hayır()**
110. Üzüntülü ve heyecanlı olduğunuz zaman konuşmanızda kekemelik olur mu? **Evet ( ), Hayır()**
111. Sonradan pişman olacağınız çok şey yaptığınız oluyor mu? **Evet ( ), Hayır()**
112. Kaslarınızda bazen asabi hareketler veya tikler olur mu? **Evet ( ), Hayır()**
113. Belirli bir neden yokken kendinizi son derece neşeli veya üzüntülü hissettiğiniz zaman olur mu? **Evet ( ), Hayır()**
114. Yaşı sizden küçük olanların daha rahat bir yaşam sürdürdükleri kanısında mısınız? **Evet ( ), Hayır()**
115. Hoşlanmadıkları için ailenizin evde misafir etmek istemedikleri arkadaşlarınız var mı? **Evet ( ), Hayır()**
116. Ailenizle aranızdaki değer yargıları ve inanç farkları nedeniyle önemli sorunlarla karşılaştığınız oluyor mu? **Evet ( ), Hayır()**
117. Aileniz sizden çok fazla şeyler mi bekliyor? **Evet ( ), Hayır()**
118. Kız ve erkeklerin birlikte bulunduğu durumlarda kendinizi rahat hissediyor musunuz? **Evet ( ), Hayır()**
119. İnsan ilişkilerinde utangaç bir kişi misiniz? **Evet ( ), Hayır()**
120. Çıkarlarını korumak için pek doğru olmayan yollara sapanları ayıplar mısınız? **Evet ( ), Hayır()**
121. Bir şeyi bulan kişiye onu saklama hakkı verilmeli midir? **Evet ( ), Hayır()**
122. İnsanların inançlarında kusur etmeleri, bir diğerine bunu başkalarına yayma hakkı verir mi? **Evet ( ), Hayır()**
123. Yaptığınız şeylerin yanlış anlaşılacağı kaygısı için de misiniz? **Evet ( ), Hayır()**
124. İnsanların koşulsuz olarak serbest davranmalarına izin verilirse toplumun daha iyi olacağı kanısında mısınız? **Evet ( ), Hayır()**

125. İçinde bulunduğumuz koşullardan dolayı sık sık sinirlendiğiniz olur mu? **Evet ( ), Hayır()**
126. Arkadaşlarınız istemediğiniz bir davranışta bulunduğu zaman, çoğunlukla bunu, çekinmeden kendisine söyleyebilir misiniz? **Evet ( ), Hayır()**
127. Gerçek yeteneklerinizi gösterebildiğiniz kanısında mısınız? **Evet ( ), Hayır()**
128. Kendinize özgü bir plan yapmaktansa arkadaşlarınızın önerilerini uygulamak size daha kolay gelir mi? **Evet ( ), Hayır()**
129. Açlık hissi duymadan yemek yediğiniz zamanlar oluyor mu? **Evet ( ), Hayır()**
130. Akşama doğru ya da sabahları kendinizi çok yorgun hisseder misiniz? **Evet ( ), Hayır()**
131. Ne okuduğunuzun farkında olmadan bir süre okuyup sonra dikkatinizi topladığınız olur mu? **Evet ( ), Hayır()**
132. Çoğu zaman kendinizi yorgun ve halsiz hisseder misiniz? **Evet ( ), Hayır()**
133. Eleştirilmek sizi çok kırar mı? **Evet ( ), Hayır()**
134. Hoşlanmadığınız birisi ile karşılaşmamak için yolunuzu sık sık değiştirdiğiniz oluyor mu? **Evet ( ), Hayır()**
135. Cinsel konularda kendinizi rahat hisseder misiniz? **Evet ( ), Hayır()**
136. Başka bir aile veya grubun üyesi olmayı istediğiniz zamanlar olur mu? **Evet ( ), Hayır()**
137. Aile bireylerinin kişisel meselelerinizi bilmek istemelerinden şikayetçi misiniz? **Evet ( ), Hayır()**
138. Aileniz karşı cinsten olan arkadaşlarınızı genellikle reddeder mi? **Evet ( ), Hayır()**
139. Bulduğunuz çevrede halk tarafından sevilmeyen çok kişi var mı? **Evet ( ), Hayır()**
140. Topluluk içinde tanıştığınız insanlarla çabucak kaynayabiliyor musunuz? **Evet ( ), Hayır()**
141. Uzlaşma kabul etmeyen kişilere nazik davranır mısınız? **Evet ( ), Hayır()**
142. Arkadaşlarınız sizi, eğriye eğri doğruya doğru diyen bir kişi olarak mı bilirler? **Evet ( ), Hayır()**
143. Saygısızlık gösterenlere aynı şekilde cevap verir misiniz? **Evet ( ), Hayır()**
144. Onlara aldırmamak yerine öç almanın daha iyi olduğu kanısında mısınız? **Evet ( ), Hayır()**
145. Yasalara aykırı davranmadan yasanın bir açığından yararlanmada bir sakınca görür müsünüz? **Evet ( ), Hayır()**
146. Duygularınızı kontrol altında tutabiliyor musunuz? **Evet ( ), Hayır()**
147. Arkadaş edinmede zorluk çekiyor musunuz? **Evet ( ), Hayır()**
148. Doğru yargılarınızı bile, değerli bulmadıkları olur mu? **Evet ( ), Hayır()**

149. Cesaret verilmediği zaman çabuk heyecanlanan bir kişi misiniz? **Evet ( ), Hayır()**
150. Heyecanlı olaylar sizi karamsarlıktan kurtarır mı? **Evet ( ), Hayır()**
151. İşler kötü gittiği zaman çabuk heyecanlanan bir kişi misiniz? **Evet ( ), Hayır()**
152. Bazen içinizden insanlara küfretmek gelir mi? **Evet ( ), Hayır()**
153. Sık sık başınız ağrır mı? **Evet ( ), Hayır()**
154. Ayrıntılı konuşmadıkları için sık sık kişilerin sözlerini tekrarlatmak zorunda kalır mısınız? **Evet ( ), Hayır()**
155. Bazen sevdiğiniz kişiyi kırmaktan hoşlandığınız olur mu? **Evet ( ), Hayır()**
156. Sizden gelen bir neden yokken işlerinizin ters gittiği zamanlar oluyor mu? **Evet ( ), Hayır()**
157. Evden kaçıp başka bir yere gitmeyi düşündüğünüz zamanlar oluyor mu? **Evet ( ), Hayır()**
158. Aileniz bireylerinin hepsini denk ölçüler içinde seviyor musunuz? **Evet ( ), Hayır()**
159. Evde sakin olmak için ya susmak ya da dışarı çıkmak zorunda olduğumuz zamanlar olur mu? **Evet ( ), Hayır()**
160. Taşdığınız sorumlulukların ağırlığı sizi fazlaca hareketsiz hale getiriyor mu? **Evet ( ), Hayır()**
161. Neşeli arkadaşlar arasına katılınca üzüntülerinizi unutabiliyor musunuz? **Evet ( ), Hayır()**
162. Sıkışık durumlardan kurtulmak için gerçeği söylemediğiniz zamanlar olur mu? **Evet ( ), Hayır()**
163. Bulunmuş olan bir eşyayı her zaman iade etmek gerekli midir? **Evet ( ), Hayır()**
164. Yaşamının bir döneminde her insanın bir şeyler çalmış olabileceği görüşüne katılır mısınız? **Evet ( ), Hayır()**
165. Bazı insanların mal ve mülklerini tahrip etmeyi hak kişiler oldu mu? **Evet ( ), Hayır()**
166. Size kötü davrandıkları için öç almayı istediğiniz kişiler oldu mu? **Evet ( ), Hayır()**
167. Başkaları sizinle tartışmaya kalkınca hemen rahatsız olur musunuz? **Evet ( ), Hayır()**
168. Başkaları sizinle tartışmaya kalkınca hemen rahatsız olur musunuz? **Evet ( ), Hayır()**

EK 2

YAKIN İLİŞKİLER YAŞANTILAR ENVANTERİ (YİYE)

Her bir maddenin ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşılardaki 7 aralıklı ölçek üzerinde işaretleyiniz.

1 2 3 4 5 6 7
Hiç katılmıyorum Kesinlikle katılıyorum

	1	2	3	4	5	6	7
1. Gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim.							
2. Terk edilmekten korkarım.							
3. Romantik ilişkide olduğum kişilere yakın olmak konusunda çok rahatım.							
4. İlişkilerim konusunda çok kaygılıyım.							
5. Birlikte olduğum kişi bana yakınlaşmaya başlar başlamaz kendimi geri çekiyorum.							
6. Romantik ilişkide olduğum kişilerin beni, benim onları umursadığım kadar umursamayacaklarından endişelenirim.							
7. Romantik ilişkide olduğum kişi çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım.							
8. Birlikte olduğum kişiyi kaybedeceğim diye çok kaygılanırım.							
9. Birlikte olduğum kişilere açılma konusunda kendimi rahat hissetmem.							
10. Genellikle, birlikte olduğum kişinin benim için hissettiklerinin benim onun için hissettiklerim kadar güçlü olmasını arzu ederim.							
11. Birlikte olduğum kişiye yakın olmayı isterim, ama sürekli kendimi geri çekerim.							
12. Genellikle birlikte olduğum kişiyle tamamen bütünleşmek isterim ve bu bazen onları korkutup benden uzaklaştırır.							
13. Birlikte olduğum kişilerin benimle çok yakınlaşması beni gerginleştirir.							
14. Yalnız kalmaktan endişelenirim.							
15. Özel duygu ve düşüncelerimi birlikte olduğum kişiyle paylaşmak konusunda oldukça rahatımdır.							
16. Çok yakın olma arzumu bazen insanları korkutup uzaklaştırır.							
17. Birlikte olduğum kişiyle çok yakınlaşmaktan kaçınmaya çalışırım.							

	1	2	3	4	5	6	7
18. Birlikte olduğum kişi tarafından sevildiğimin sürekli ifade edilmesine gereksinim duyarım.							
19. Birlikte olduğum kişiyle kolaylıkla yakınlaşabilirim.							
20. Birlikte olduğum kişileri bazen daha fazla duygu ve bağlılık göstermeleri için zorladığımı hissedirim.							
21. Birlikte olduğum kişilere güvenip dayanma konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım.							
22. Terk edilmekten pek korkmam.							
23. Birlikte olduğum kişilere fazla yakın olmamayı tercih ederim.							
24. Birlikte olduğum kişinin bana ilgi göstermesini sağlayamazsam üzülür ya da kızarım.							
25. Birlikte olduğum kişiye hemen hemen her şeyi anlatırım.							
26. Birlikte olduğum kişinin bana istediğim kadar yakın olmadığını düşünürüm.							
27. Sorunlarımı ve kaygılarımı genellikle birlikte olduğum kişiyle tartışırım.							
28. Bir ilişkide olmadığım zaman kendimi biraz kaygılı ve güvensiz hissedirim.							
29. Birlikte olduğum kişilere güvenip dayanmakta rahatımdır.							
30. Birlikte olduğum kişi istediğim kadar yakınımında olmadığında kendimi engellenmiş hissedirim.							
31. Birlikte olduğum kişilerden teselli, öğüt ya da yardım istemekten rahatsız olmam.							
32. İhtiyaç duyduğumda birlikte olduğum kişiye ulaşamazsam kendimi engellenmiş hissedirim.							
33. İhtiyaç duyduğumda birlikte olduğum kişiden yardım istemek işe yarar.							
34. Birlikte olduğum kişiler beni onaylamadıkları zaman kendimi gerçekten kötü hissedirim.							
35. Rahatlama ve güvencenin yanı sıra birçok şey için birlikte olduğum kişiyi ararım.							
36. Birlikte olduğum kişi benden ayrı zaman geçirdiğinde üzülürüm.							

EK 3

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

- 1) Yaş: 2) Cinsiyet: Kadın ( ) Erkek ( )
- 3) Bölüm: 4) Sınıf:
- 5) Anne ve babanız;
Birlikte ( ), Ayrı ( ), Boşanmış ( ), Anne vefat etmiş ( ), Baba vefat etmiş ( )
- 6) Anneniz: Çalışmıyor ( ) Çalışıyor ( )
Babanız: Çalışmıyor ( ) Çalışıyor ( )
- 7) Babanızın Eğitim Durumu:
Okur-Yazar Değil ( ) İlköğretim ( ) Lise ( ) Üniversite ( )
- 8) Annenizin Eğitim Durumu:
Okur-Yazar Değil ( ) İlköğretim ( ) Lise ( ) Üniversite ( )
- 9) Kardeş sayısı: .....
- 10) Herhangi bir sosyo-kültürel etkinliğe katılır mısınız?(konser, tiyatro, sinema, piknik, topluluklarla yapılan etkinlikler vb.)
Evet ( ) Hayır ( )
- 11) 0-1yaş arasında sizin bakımınızı kim üstlendi?
Anne ( ) Baba ( ) Büyükanne ( ) Akraba ( ) Bakıcı ( )
- 12) Başkalarıyla kolaylıkla duygusal yakınlık kurarım. (Yakınlık kurabilme derecenize rakamlardan hangisi uygun geliyorsa onu yuvarlak içine alınız.)
Hiç kolay kuramam 1 2 3 4 5 6 7 Çok kolay kurarım
- 13) Şu anda yaşadığınız ilişki için hangisi uygundur?
İlişkim yok ( ), Flört ( ), Söz/Nişan ( ), Evli ( )
- 14) Şu an ki ilişkiniz ne zamandır devam ediyor? __ ay __ yıl
- 15) Bu ilişkide ne derece karşınızdakine güveniyorsunuz?
Hiç 1 2 3 4 5 6 7 Çok
- 16) Bu ilişkiye ne kadar bağlısınız?
Hiç bağlı değilim 1 2 3 4 5 6 7 Çok bağlıyım

Özgeçmiş

Miraç Neslihan Akhunlar, 1985 yılında İzmir’de doğdu. İlkokul ve ortaokulu İnci Şener İlköğretim Okulu’nda; liseyi Teğmen Ali Rıza Akıncı Lisesi’nde tamamlayıp 2003 yılında mezun oldu. Lisans eğitimi 2008 yılında Mersin Üniversitesi Psikoloji Bölümünde tamamladı. 2008 yılında Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Klinik Psikoloji Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans eğitimime başladı. 2009 yılı ağustos ayından itibaren Uşak Üniversitesi Mediko-Sosyal Biriminde psikolog olarak görev yapmaktadır.